Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ - ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ἕνας λαὸς ὑψώνεται ἅμα δείξῃ πὼς δὲ φοβᾶται τὴν ἀλήθεια—ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα ἔχει τοὺς φυσικούς της κανόνες.
ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Η'. ✵ ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 7 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ 1910 ✵ ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΑ ΑΡΙΘ. 2 ✵ ΑΡΙΘΜΟΣ 382

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΛΕΚΑΣ ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ. Στοὺς «Καιροὺς», «Ἐμπρός», «Νέο Ἄστυ», «Σκρίπ», «Ἐμπρός».
ΑΣΤΡΟΥΛΑ. Φύλλα ἀπὸ ἡμερολόγιο κόρης.
ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ. Ὕμνος.
ΓΡΑΜΜΑΤΑ στὸν κ. Πάλλη.
ΚΛΕΑΡΕΤΗ ΔΙΠΛΑ. Φθινόπωρο.
ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ. Φυλλάδες τοῦ Γεροδήμου (συνέχεια).
ΙΞΙΟΝΑΣ. Μερικὲς σκεψοῦλες (Στὸ περιθώριο τοῦ «Ἡμερολόγιου κόρης»).
ΡΗΓΑΣ ΠΑΛΑΤΗΣ. Στὴ «Φοιτητικὴ Συντροφιά».
ΜΙΧ. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ. Τὸ παιδὶ καὶ τὸ σκολειό.
Θ. ΣΥΝΑΔΙΝΟΣ. Νόστιμες κουβέντες.
Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ. Μιὰ ἀπόκριση (συνέχεια).
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ—Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ-ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

ΣΤΟΥΣ «ΚΑΙΡΟΥΣ», «ΕΜΠΡΟΣ», «ΝΕΟ ΑΣΤΥ», «ΣΚΡΙΠ», «ΠΑΤΡΙΣ»

Τί μαθαίνω ; Ποῦ οἱ τόσοι σας οἶστροι ;
ποῦ τὰ ὀγκάσματα ;
Θὰ σᾶς βάλουν σφιχτό, λέει, καπίστρι
στῶν δοντιῶν τὰ χάσματα.

Κι' ἔτσι ἐνῶ πιλαλᾶτε μπουλοῦκι
ξέστρωτοι οὔλοι σας,
λὲν θὰ πέφτει βροχὴ τὸ ματσοῦκι
στὸ γυμνὸ καποῦλι σας.

ΛΕΚΑΣ ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΟΝ κ. ΠΑΛΛΗ

Ὁ κ. Ἀλέξ. Πάλλης ἔλαβε καὶ τὸ ἀκόλουθο γράμμα ἀπὸ Ἑλλ. Σύλλογο τῆς Μακεδονίας:

Ἀριθ. 215

Ἀξιότιμε κ. Πάλλη,

Διὰ τῆς παρούσης μας ταύτης θερμῶς Σᾶς παρακαλοῦμεν ὅπως εὐαρεστούμενος μᾶς πέμψητε ὀλίγα βιβλία τῶν ἔργων Σας, δυνάμει τῶν ὁποίων ἡμεῖς οἱ δυστυχεῖς νέοι οἱ εὑρισκόμενοι εἰς τὸ ἀπώτερον μέρος τῆς Μακεδονίας καὶ οἱ ὁποῖοι διαφοροτρόπως πιεζόμεθα ἐκ μέρους τῶν πολλαπλῶν στοιχείων ὑφ' ὧν περιστιχοιζόμεθα,θέλομεν διδαχθῆ παρὰ τῶν διδασκάλων ἡμῶν πάντων τῶν ἔργων ὑμῶν μετὰ πάσης ζέσεως καὶ δι' αὐτῶν θέλει ἀναζωπυρωρηθεῖ πάντων ἡμῶν τὸ πατριωτικὸν αἴσθημα.

Εὐελπιστοῦντες ὅτι ἡ παράκλησίς μας αὕτη θέλει εὐμενῶς παρ' ὑμῶν εἰσακουσθῆ Σᾶς εὐχαριστοῦμεν ἐκ τῶν προτέρων.

Ἐπὶ τούτοις ἅπαν τὸ διδασκαλικὸν προσωπικὸν διατελεῖ μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ.

Ὅλως ὑμέτεροι
(Σφραγῖδα καὶ ὑπογραφὲς)

Ἐπίσης καὶ ἀπὸ δασκάλους δήμου Μακεδονικοῦ:

Ἀξιότιμε Κύριε,

Σήμερον εἰς τὸ γραφεῖον τῆς Μητροπόλεως ποῦ εὑρέθημεν ἐμάθαμεν διὰ τὰ ἔργα σας καὶ δι' αὐτὸ σᾶς παρακαλοῦμεν, ἐπειδὴ εἴμεθα πτωχοὶ διδάσκαλοι, νὰ μᾶς στείλῃς δωρεὰν μερικὰ βιβλία, Ἰλιάδα, Ταμπουρᾶς καὶ Κόπανος καὶ ὅ,τι ἄλλο θὰ ἔχητε τὴν καλοσύνην, καὶ διὰ νὰ μοιράσωμεν εἰς τοὺς μαθητάς.

Σᾶς εὐχαριστοῦμεν παρὰ πολὺ ἀπὸ τώρα.

Ἐν . . . . τῇ 27ῃ Αὐγούστου 1909.

Οἱ διδάσκαλοι
(Ἀκολουθοῦν 6 ὑπογραφὲς)

Καὶ τὸ ἀκόλουθο γράμμα ἀπὸ δασκάλους ἄλλου δήμου:

Ἔξοχε Πατριῶτα,

Τὰ βιβλία σας ἄνοιξαν τὰ μάτια τοῦ Μακεδονικοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος κρατιῶνταν εἰς τὸ σκότος ἀπὸ τούς . . . Θερμοπαρακαλοῦμεν νὰ στείλητε διὰ τὰ πτωχὰ παιδιὰ τοῦ σχολειοῦ μας καὶ τοὺς κατεστραμένους κατοίκους. Πρὸς τούτοις καὶ μερικοὺς χάρτας γιὰ τὸ σχολειό μας.

Σᾶς εὐχαριστοῦμεν ἀπὸ τόρα.

Ἐν . . . . . τῇ 5 Νοεμβρίου 1909.

Οἱ ἔφοροι
(Ἀκολουθοῦν 2 ὑπογραφές).

ΥΜΝΟΣ

Οὐρανοί, βουνά, ποτάμια, ἀνέμοι, λίμνες
ὅλα χωρᾶνε μέσα στὴν ψυχή μου.
Μπάϊρον (Τσάϊλδ Ἄρολδ Γ'—96)

Κορφὴ στῆς ζήσης τὸ βουνὸ τ' ἀδάμαστα εἶναι νιάτα.
Μὲ φτέρωσαν μιὰ χαραυγὴ στὸ βράχο τῆς Πεντέλης
κ' εἶχε βαρὶ τὸ σύθαμπο στ' ἀσπρογαλάζα ἀστήθη.
Φύσα κατάγιο τῆς νυχτιᾶς ποὺ κυματᾶς τὰ πεῦκα,
ποὺ τὰ κλαριὰ ἀγουροξυπνᾶς μὲ βιὰ τινάζοντάς τα,
ποὺ κλέβεις τ' ἀναστέναγμα τοῦ ἀμίλητου πλατάνου,
ποὺ γέρνεις στὰ χαμόδεντρα κι ἀργοσουρᾶς θλιμένα
καὶ πάντα σου ἀντιμάχεσαι τὴν κρύα σιωπὴ τοῦ σκότου.
Φύσα κατάγιο τῆς νυχτιᾶς καὶ πλάνεψε τὸ νοῦ μου
ποὺ τὸ κρασὶ δὲν τὸν νικᾶ κι ὁ πόθος δὲ μεθᾶ τον
μὰ ἡ μυρουδιὰ τοῦ θυμαριοῦ τὸν κρούει σὰν κεντρι-
στήρι
καὶ συνεπαίρνει του μὲ μιᾶς τὸ λογισμὸ καὶ τὸ εἶναι
κι ὅλο τὸν κόσμο γύραθε μὲ ἄλλα τηρᾶ τον μάτια.

*

Σὰ λαφιασμένα ἀγριόγιδα ποὺ νοιώθουν κυνηγάρη
περίγυρά μου ἤσκιοι μουντοὶ πὰ στὶς πλαγιὲς πηδοῦνε.
Δένει μιὰ ἐλπίδα τ' ἄψυχα καὶ μιὰ βουβὴ λαχτάρα
κ' ἐμένα δένει με θηλειὰ ἡ ματιὰ μὲ ὅλα τὰ πάντα.
Σώνει μου ὁ χτύπος τῆς καρδιᾶς σὰν ὥρα τοῦ θα-
νάτου,
ὁ νοῦς μου σβύνεται, ἄστερες τοὺ σκάει τὸ χαραμέρι
Πέρα γελᾶ ἡ ἀνατολὴ πλατιὰ μέσ' στ' ἄσπρο φῶς της
κι ἀπ'τὰ βουνὰ τῆς Ἔγριπος κεντρώνει ὁ μέγας ἥλιος.
Ξαφνιέται ὁ Σκότος ὁ βραχνᾶς ποὺ ὑπνιάζεται στὴ
χώρα,
κ' εἶναι ψηλὸς κι ἀσούσουμος τσοπάνης καὶ γενάτος
στριμένος καὶ κακόμουτρος καὶ μαῦρος σὰν ἀράπης —
καὶ βάνει τὰ τσαρούχια του καὶ παίρνει τὸ ραβδί του
καὶ βλαστημῶντας χάνεται μέσ' στὰ ριζὰ τοῦ Πάρνη.
Ψηλώνει ὁ ἥλιος καὶ χουμάει τὸ φῶς περίσσο κάτου
στὰ χαμηλὰ τὰ ἰσώματα μὲ τὰ πολλὰ τ' ἀμπέλια
ποὺ τὰ πλουμίζουν οἱ ἄσωστοι καὶ μακρινοὶ ἄσπρο-
δρόμοι.
Κι ἀπὸ τ' ἀγέρι, ἀπὸ τὸ φῶς, ἀπ' τὸ κλαρί, ἀπ' τὸ
χῶμα
παντοῦ ἕνα θρόϊσμα ἁπλώνεται καὶ μιὰ φωνὴ ἀνα-
δίνει.
Τὸ μίλημα, τὸ γήτεμα, τὸ λάγγεμα, τὸ βύθος
τὸ ξέρω τάχα νὰ τὸ πῶ μὲ τῆς λαλιᾶς τὰ λόγια ;

*

Διάβηκε, κάμπε, ἡ σάρκα σου φλόγα στὴν αἴστησή
μου
κι ἀπάνου σου ἔστησε γιορτὴ τὸ φέγγος τῆς ματιᾶς
μου.
Λυγάει καὶ σειέται τὸ κορμί, λεβεντονιὸς τὸ δέντρο
κ' ἔχει ψυχὴ καὶ χαίρεται κ' ἔχει ματιὰ καὶ βλέπει.
Τὸ πράσινο εἶν' πολύχρωμο ἀπ' τὴν ἐλιὰ ὡς τὴ χλόη
—στὴ λεύκα ἀπάνου ἀσπρόφεγγο, στὸ κυπαρίσσι
μαῦρο —
καὶ τἄνθια χρυσοσκάλιστα· μιὰ τέχνη κλεῖ ἡ ζωή τους,
γελοῦνε κι ὀνειρεύουνται κάτου ἀπ'τὸν πλούσιον ἥλιο.
Μὰ ἡ μοῖρα τοῦ χαμοῦ ἡ πικρὴ στὰ πάντα πνέει σὰ
σκέψη
καὶ τρέμει τὸ παράπονο καὶ μέσ' στὸ γέλοιο ἀκόμα.
Κάπου τὰ καρπερὰ δεντρὰ γυμνὰ κι ἀστόλιστά 'ναι

πέσανε τ' ἄνθια ἀπ' τὰ κλαριὰ σὰ μαραμένα νιάτα.
Μὰ κάτου στὸ χαμήλωμα τὴν πολιτεία ξανοίγω,
κ' εἶναι συρμένη ἁλάκαιρη στὰ ὀρθόστηθα νταμάρια
κι ἀργοβυζαίνει ἀχόρταστα σὰ λαγγεμένη λάμια
κι ἀξαίνει σὰ μιὰ κορασιὰ στὴν ἄγουρην ἀγάπη.
Καὶ πέρα στὴν ἁπλοχωριὰ ὅπου τελειώνει ἡ ξέρα,
ἀσπρογαλιάζει ἡ θάλασσα καὶ τρέμει ἐντὸς παράκι,
ἀργὰ πὼς τρέμει ἡ θύμηση νὰ φτάσῃ σὲ λιμάνι.

*

Δρομάει τὸ φῶς ὁλόχρυσο μέσ' στὸν πλατὴν αἰθέρα
κι ὅλα τὰ πάντα δείχνουνται γραμμένα μὲ κοντύλι.
Ὁ τόπος λάμπει ξάστερος κι ἀνάερος γλυκοφέγγει
σὰ μιᾶς παιδούλας μέτωπο ποὺ δὲν τὸ κρούει τὸ πάθος.
Κ' ἐκεῖθε ὁ γέρος Ὑμηττὸς τῆς χώρας κοβαλλάρης
ταιριάζει ἀπάνου του γοργὰ τῆς πασκολιᾶς τὸ χρῶμα,
γλυκὸ τὸ χρῶμα καὶ θερμὸ σὰν ἐρωτάρης πόθος,
τῆς πασκαλιᾶς ποὺ ἀνάνθισε μεστὴ στὰ σύρριζά του.
Κι ἂν τὰ ποτάμια εἶναι ξερὰ κ' ἡ δάφνη νεκρωμένη
κ' ἡ χλωρασιὰ εἶναι λιγοστὴ κ' ἡ ἄλικη πέτρα πλῆθος,
μὰ πάντα ἡ γῆς ἀγέραστη κι ἀπάρθενος ὁ αἰθέρας,
κι ἀνανογῶ σιμά μου ἐδῶ τὴν ἀγκαλιὰ τῆς ζήσης...
Εὐγενικό, βεργόλυγο, δετό, ἁρμοσμένο, πλούσιο
χαῖρε κορμὶ τῆς Ἀττικῆς ποὺ μέσα σου λαγιάζει
ψυχὴ γαλήνια καὶ γλυκειά, ὁ κάμπος τῆς Ἀθήνας.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

ΦΥΛΛΑ

ΑΠΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΚΟΡΗΣ

Ὤ, πῶς ἤθελα, λεύτερη σὰν τὸ πουλί, νὰ πετάω πάνου στὰ ὁλοπράσινα, στὰ δροσολουσμένα κλαράκια καὶ νὰ τραγουδῶ ἕνα τραγούδι μοναχά, τῆς λευτεριᾶς τὸ τραγούδι.

Τὸ βέλο μοῦ σφαλνάει σὰ μαύρη σκέπη τὰ μάτια, μὰ τὸ πετῶ τὸ βέλο σὰ μὲ παραστενοχωρέσει. Τὸ βέλο τοῦ κόσμου ὅμως πῶς νὰν τὸ πετάξω μακριά μου ; Πῶς νὰ ξεφύγω ἀπὸ τὸ στενὸ κλουβί σου, κόσμε, πῶς νὰ διαβῶ στὰ λεύτερα λειβάδια τῆς ἀγάπης ; Ὤ ἅγια χειραφέτηση ἐσύ, ἔλα λύσε τὰ σκοινιά, τὰ τρομερὰ σκοινιὰ τῆς ἀμάθειας κι ἄσε καὶ μᾶς νὰ φτερωθοῦμε σὰν τὰ πουλάκια μέσα στοὺς δρόμους, κι ἀλαφρότατα νὰ δείξουμε μιὰ καινούρια ἄνοιξη, μιὰ ἄνοιξη ποὺ τὴν ὀνειρευόμαστε πίσω ἀπὸ τὶς κουρτίνες μας ! Ἄχ, κόσμε, κόσμε, ποὺ μᾶς ἔχεις μέσα σὲ σιδερένιο κλουβὶ κι ἀφίνεις νὰ περνοῦν ἀγύριστα κάπια χρόνια καὶ νἀνεβοκατεβαίνουν οἱ καρδοῦλες μας ἀπὸ τὴν ἀποθυμιὰ τῆς λευτεριᾶς !...

*

Τί θέλεις, γλυκόλαλό μου ἀηδονάκι, πάνου στὸ παράθυρό μου ; Ἄχ, κ' ἐγὼ ἔχω λαλιά, μὰ δὲ μ' ἀφίνουν οἱ σκληροί μου φυλακάτορες νὰ πετάξω ἀπὸ παράθυρο σὲ παράθυρο καὶ νὰ τραγουδήσω τὸ τραγούδι ποὺ λαχταρῶ, τῆς λευτεριᾶς τὸ τραγούδι. Ἄχ, γλυκό μου ἀηδονάκι, φεύγα, φεύγα γιατὶ σὲ ζουλεύω. Ἔχω κ' ἐγὼ λαλιά, ἔχω κ' ἐγὼ ἀετοῦ φτερὰ μεγάλα, μὰ τὸ κλουβί, τὸ κλουβὶ δὲ μοῦ τἀνοίγουν. Δὲ μοῦ τἀνοίγουν, ὠϊμένα, τὸ κλουβί. Κι ἀ μοῦ τἀνοίξουν τί ; Στέκει ὁ κόσμος στὴν πόρτα καὶ μὲ γυρίζει ξανὰ στὸ ἀπαίσιο κλουβί μου μέσα.

Θέλω νὰ μὲ κάμεις ἀηδόνι κ' ἐμένα, κ' ἐγὼ νὰ γίνω ταιράκι σου ἀκριβὸ καὶ νὰ πετάμε ἀπὸ παλάτι σὲ παλάτι κι ἀπὸ καλύβι σὲ καλύβι τὰ δυό μας νὰ χτίσουμε μιὰ πράσινη φωλίτσα, νὰ ζήσουμε πάνου στοῦ ἄπειρου τὰ φτερά.

Ἄ ! Ψέματα ! Δὲ θέλω ἐγὼ νὰ πάω στὸ ἄπειρο. Θέλω νὰ ζήσω μοναχὰ μὲ σένα, ἀηδόνι μου γλυκό, λεύτερό μου ἀηδονάκι. Ὤ, λόγια, λόγια μοναχὰ καὶ τίποτ' ἄλλο. Μιὰ λευτεριὰ μονάχα λαχταρῶ, μά, ἀλοί μου, δὲν τὴν ἔχω.

*

Ὡραία δὲ γεννήθηκα ἐγὼ καὶ δὲν προσμένω νὰ μοῦ ψάλουνε τὴν ὀμορφιά μου. Μὰ κάτι ὡραῖο κρύβω στῆς ψυχῆς μου τὰ κατάβαθα. Κρύβω τὴ λαχτάρα τῆς λευτεριᾶς, κρύβω τὴν ἅγια τὴ λαχτάρα ποὺ ἂν τὴν εἴχανε ὅλες, ὅλες οἱ σκλαβωμένες ἀδερφοῦλες μου, θἄμαστε τῶρα λεύτερες καὶ θὰ τραβούσαμε στοὺς ἀνοιχτοὺς δρόμους τῆς ζωῆς.

*

Ὁ χορὸς ἐμένα δὲ μὲ κεντρίζει καὶ τὸ λευκὸ φόρεμα τῆς νύφης δὲ μοῦ τραβάει τὴν ὄρεξη. Ἐμένα μ' ἀρέσει τὸ δάσο τὸ καταπράσινο, νὰ ζήσω κεῖ μέσα ξέγνοιαστα—σὰν ἀηδονάκι καὶ σὰν τρελλὴ τριγόνα.

ΑΣΤΡΟΥΛΑ

ΜΕΡΙΚΕΣ ΣΚΕΨΟΥΛΕΣ

(Στὸ περιθώριο τοῦ «Ἡμερολόγιου κόρης»)

Νὰ ποθεῖς ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ τὴ λευτεριὰ κι ἀπὸ τὴν ἄλλη νὰ λογαριάζεις τὸν κόσμο, σημαίνει πὼς δὲν ποθεῖς τίποτα. Ὅποιος λέει πὼς ποθεῖ λευτεριά, πάει νὰ πεῖ πὼς ἐπαναστατεῖ. Μὰ σὰ λογαριάζεις τὸν κόσμο (τὴν «κοινωνία» δηλ., τὰ συνθηματικὰ ψέματα, τὶς λογῆς πρόληψες) ἐναντίο ποιανοῦ ἐπαναστατεῖς ;

Μὲ τὸ νὰ λογαριάζεις τὸν κόσμο, ἀποδείχνεις πὼς πρὶν πολεμήσεις τὸ λεγόμενο κόσμο, ἀνάγκη νὰ πολεμήσεις πρῶτα πρῶτα τὸν ἑαυτό σου, νὰ τὸν κάνεις λεύτερο.

*

Ἀγάπη, Λευτεριά, Χρέος, Θυσία καὶ μερικὰ ἄλλα τέτια, δὲ λέγουνται—ἐνεργοῦνται. Μὲ τὸ νὰ λὲς πὼς ἀγαπᾶς, ἢ μὲ τὸ νὰν τὸ φαντάζεσαι, δὲν κάνεις τίποτα. Πρέπει νἄχεις τὸ κουράγιο καὶ νὰν τὴν *ἐνεργεῖς* τὴν ἀγάπη. Τὸ ἴδιο καὶ μὲ τὴ Λευτεριά, καὶ μὲ τὴ Θυσία, καὶ μὲ τὸ Χρέος, καὶ μὲ τὸ κάθε τι ἄλλο μεγάλο κ' εὐγενικὸ ποὺ θέλουμε νὰ πιστεύουμε πὼς τὸ λαχταράει ἡ ψυχή μας.

*

Κ' ἔτσι τώρα μοῦρχονται στὸ νοῦ μου οἱ δημοτικιστάδες. Κόσμο ἔχουνε κι αὐτοὶ ἀντίκρυ τους, κόσμο ποὺ τοὺς βρίζει προδότες, ἀγράμματους, βδελυροὺς—καὶ κοινωνία ἔχουν ἀπέναντί τους ποὺ τοὺς κλείνει κατάμουτρα τὶς σκεβρωμένες πόρτες της. Μὰ οὔτε τὰ λογαριάζουν αὐτά. Τὸ δρόμο τους τραβάνε ἴσια, ἤρεμοι, ἀρχοντικοί, ἀκούραστοι, λιονταρόψυχοι. Ἡ κοινωνία !... Μὰ ἴσια ἴσια, παιδί μου, τὴν κοινωνία πάνε νἀλλάξουνε, ἀφοῦ δὰ κι ὁ ἀγώνας τους γιὰ τὸν ξεσκλαβωμὸ τῆς περίφημης αὐτῆς κοινωνίας γίνεται.

*

Ὄμορφα τὰ λές, ναί, πολὺ ὄμορφα καὶ πολὺ γλυκά. Τὸ βέλο τὸ πετᾶς σὰ σὲ παραστενοχωρέσει. Ζουλεύεις τἀηδονάκι ποῦναι λεύτερο. Θὲς νὰ ζήσεις ξέγνοιαστα μέσα στὸ δάσο τὸ καταπράσινο. Ναί. Ὅλ' αὐτὰ εἶναι ὄμορφα, πολὺ ὄμορφα. Τὰ διάβασα χερόγραφα καὶ τὰ καταχάρηκα. Μά,—μὴν πικραθεῖς—ὅσο κι ἂν τὰ διάβασα κι ἂν τὰ ξαναδιάβασα δὲν μπόρεσα νὰ βγάλω τί εἶδος λευτεριὰ λαχταρεῖς καὶ τί εἶδος ἄνοιξη (καινούρια δηλ. ζωὴ) ὀνειρεύεσαι πίσω ἀπὸ τὶς κουρτίνες σου.

ΜΙΑ ΑΠΟΚΡΙΣΗ*

Γιὰ νὰ δόσω μικρὸ δείγμα τῆς ποίησης τοῦ Παλαμᾶ, ποὺ πηγάζει ἀπὸ τὸ μ' αὐτὸν τὸν τρόπο νόημα τῆς τέχνης, θὰ ξεσηκώσω μερικὰ κομμάτια τόσο ἀπ' τὰ πλατύστομα ὅσο κι ἀπὸ τὰ λιγόστιχα :

Η ΑΠΟΚΡΙΣΗ

Ἀμαδρυάδες, πάρτε με κι ἀκοῦστε με, Αἰγιπᾶνες,
Γάμου κρεββάτια στρώθηκαν, σπαράζει ἡ λαγκαδιά,
Νὰ τ' Ἀνθεστήρια ! κελαϊδοῦν οἱ ἀδελφικοὶ παιᾶνες,
Πλέκονται λάγνα εἰδύλλια σὲ δάση ἀρκαδικά.
Ἡ μέθη ἡ διονύσια ξεσπάει, λυσσάει, καὶ λάμπει·
Ὡς ποῦ εἶν' ἡ πλάση, καὶ ἀπὸ ποῦ ; δὲν ξέρω ἂν εἶμ' ἐγώ,
Ὁ μέγας Πὰν ἐχώρεσε στὴν ἀγκαλιά μου, ὦ θάμπη!
Μὲ τῶν στοιχείων τὴν ἄγρια, τὴν ἅγια ζήση ζῶ.
Τὸ δῶρο τῶν ὑπέρκαλων γαλήνιων δραμάτων,
Ὦ Χρυσομίτρα, μοῦ ἔφεραν οἱ τρεῖς θεὲς κ' οἱ ἐννιά·
Στὰ μέτωπα καὶ στἄχραντα κορμιὰ τῶν ἀγαλμάτων
Τὴν ἀφρογένεια χόρτασα τῶν ὅλων Ὀμορφιά.
Ἀκούω τἀηδόνια, ἀντιλαλοῦν τἀηδόνια οἱ Σοφοκλῆδες,
Αἰσχύλειοι, ὠκεάνειοι, ὦ γόοι προφητικοί !
Σὲ μιὰ ματιὰ ὁλοπράσινες ἀγνάντια μου Ἀτλαντίδες
Γεννιοῦνται ἀπὸ τὴν ἄβυσσο καὶ χάνονται σ' αὐτή.
Θαλασσομάχοι Φοίνικες μὲ φέρανε ἀπὸ πέρα,
Ὁ χαροκόπος εἶμ' ἐγὼ κι ὁ κοσμογυριστής·
Τέχνες, μιλήματα, εἴδωλα ξαφνίζουν τὸν ἀέρα.
Νυφάδες, ἀγκαλιάστε με, Σάτυροι, ἀκοῦστ' ἐσεῖς.
Καὶ Σάτυροι καὶ Κένταυροι, νυφάδες Ἀμαδρυάδες,
Κ' οἱ Ἑλλάδες οἱ χρυσόλαλες μοῦ εἶπαν μὲ μιὰ φωνή,
Μέσ' ἀπὸ χῶρες καὶ βουνά, δάση, κορφές, πεδιάδες,
«Γιὰ σὲ τὸ ἀθάνατο κρασὶ δὲν εἶναι, ὦ μεθυστή!»
Καὶ ἡ Ταναγραία ἡ λυγερὴ καὶ ἡ φοβερὴ Κασσάντρα,
Μαινάδες κισσοστέφανες, Ὀλύμπιοι θεοί,
Ἀπ' τὴ σπηλιὰ τῆς Καλυψῶς ὡς τὴ σοφὴ Ἀλεξάντρα,
Οἱ Ἑλλάδες οἱ μουσόθρεφτες μοῦ εἶπαν μὲ μιὰ φωνή·
«Σώπα, χλωμὲ καλόγερε, λάλε καὶ χαῦνε, σώπα,
Στὸ μοναστῆρι γύρισε καὶ κλείσου στὸ κελλί !»
Καὶ τῶν Πινδάρων οἱ ἥρωες κ' οἱ θέαινες τοῦ Σκόπα
Γελοῦνε, καὶ τὸ γέλοιο τους βροντόκραχτα ἀντηχεῖ.

ΣΚΕΨΗ

Ἀπ' ὅλα τὰ θεόμορφα τῶν ἀγαλμάτων φέγγη
Κι ἀπ' ὅλους τοὺς χρυσοὺς ρυθμοὺς ποῦ πλέκει ὁ ποιητής,
Ποιός ξέρει ἂν πιὸ ξεχωριστὰ καὶ ἂν πιὸ μακριὰ δὲ φέγγῃ
Μιὰ καλὴ πράξη ἀγνώριστη, μπάλσαμο μιᾶς πληγῆς!
Τὸ Κρῖμα τὸ σκυλόκαρδο κ' ἡ ἀκάθαρτη Κακία
Τάχα γιὰ τὴν ἀλάθευτη κάποιου θεοῦ ἀκοὴ
Δὲν εἶναι μιὰ σοφώτατη τρικυμιστὴ ἁρμονία
Τῆς μελῳδίας ποῦ ψέλνει μας ἡ γαληνὴ Ἀρετή ;
Τῆς Τέχνης λάμπουν οἱ ναοί, λάμπουν τὰ οὐράνια τόξα
Τοῦ Λόγου, λάμπουν τἄρματα τὰ θριαμβευτικά·
Τάχα ν' ἀξίζουνε στὸ Πᾶν τὸ νόημα καὶ τὴ δόξα
Τοῦ ἀνθοῦ ποῦ χαίρεται ἡ αὐγὴ καὶ κλαίει νεκρὸ ἡ βραδιά ;
Ὑψώνεται ὁ βαθύσοφος, ὅλες τὶς θύρες κρούει
Τοῦ Ἀπείρου, καὶ ὅλες στέκεται τὶς Σφίγγες καὶ ρωτᾷ·

*) Ἡ ἀρχὴ στὸν ἀριθ. 380.

Αὐτὸ δὲ μᾶς τὸ λὲς—ὅσο κι ἂν τὸ αἰστάνεσαι. Ἴσως γιατὶ σὲ νανουρίζει καὶ σὲ ναρκώνει ἡ Λευτεριὰ ὡς λέξη—δηλ. μιὰ λέξη ποὺ τὰ λέει ὅλα καὶ ποὺ δὲ λέει τίποτα, ὅταν τὴ λέμε ἔτσι ἀόριστα, χωρὶς νὰ ποῦμε καὶ σὲ τί πράμα πάνου τὴ λαχταροῦμε.

Ὁ σκλάβος, μόνο τὴ λέξη Λευτεριὰ νὰ ξεστομήσει, σοῦ δηλώνει καὶ τί ἐννοεῖ. Πῶς ὅμως νὰ νιώσεις καὶ τί ζητάει μιὰ κόρη, λέγοντας μοναχὰ τὴ λέξη, δίχως νὰ σοῦ δηλώσει καὶ τὸ εἶδος τῆς Λευτεριᾶς ;

*

Ὡςτόσο ὑπάρχει καὶ μιὰ ζωὴ ποὺ τὴ λὲν «ἐσωτερικὴ ζωὴ» ποὺ μπορεῖ νὰ τὴ ζήσει, ὅποιος ξέρει νὰν τὴ ζήσει, πάντα λεύτερος, μὴ λογαριάζοντας κόσμο καὶ κοινωνία, ἀφοῦ κόσμος καὶ κοινωνία δὲν ἔχουν κανένα παρεδῶσε σὲ τούτη τὴ ζωή.

Τούτη τὴ στιγμή, ποὺ ρήχνω στὸ χαρτὶ παίζοντας τὶς πρόχειρες αὐτὲς σκεψοῦλες, δὲ μὲ βαραίνουν καθόλου οἱ τόσες ἁλυσίδες τῆς ἐξωτερικῆς μου ζωῆς. Ὄχι. Τέτιες ἁλυσίδες δὲν ὑπάρχουν τούτη τὴ στιγμὴ γιὰ μένα. Γυρισμένος στὸν ἑαυτό μου,ζώντας στὸν ὀνειρεμένο κόσμο ποὺ ἐγὼ δημιούργησα, νιώθω ν' ἁπλώνεται ὁλόγυρά μου μιὰ ἀπόλυτη λευτεριὰ καὶ νιώθω νὰ ζῶ μέσα στὸ δάσο τὸ καταπράσινο.

Πλάθει κανεὶς μὲ τὴ φαντασία του κόσμους δικούς του. Γιατί τάχα νὰ μὴν πιστέψει πὼς τοὺς ζεῖ κόλας τοὺς κόσμους αὐτούς ; Γιατί—νὰ ποῦμε—νὰ μὴν παίρνει γι' ἀληθινὴ ζωὴ τὰ ὄνειρα καὶ νὰ μὴ βλέπει τὴ γύρω του ζωή, τὴν κοσμική, σὰ μιὰ σειρὰ βραχνάδες ;

Τελευταία Κεριακὴ τῆς Ἀποκριᾶς.

ΙΞΙΟΝΑΣ

ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ

ΤΟΥ ΒΕΡΓΙΛΙΟΥ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΟΝ

Κ. ΘΕΟΤΟΚΗ

καὶ τυπωμένα στὴν Τυβίγγη

ΠΟΥΛΙΟΥΝΤΑΙ ΣΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ ΚΑΙ ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ ΕΣΤΙΑΣ ΚΑΙ ΧΑΤΖΗΛΟΥΚΑ ΔΡΑΧ. ΜΙΑ

Καὶ γιὰ τοὺς ἀναγνῶστες τοῦ Νουμᾶ,στὰ γραφεῖα μας,

Δεφτὰ—50—Δεφτὰ

ΦΥΛΛΑΔΕΣ ΤΟΥ ΓΕΡΟΔΗΜΟΥ*

ΙΑ'

Η ΘΕΙΑ ΓΙΑΝΝΟΥΛΑ

«Δὲν εἶναι μιὰ δὲν εἶναι δυὸ ποῦ μὲ σταυρώνεις νὰ σοῦ τὰ πῶ· εἶσαι μικροῦλα, καὶ γιατὶ νὰ σὲ κακοκαρδίζω ! Μὰ ἐσὺ καὶ καλὰ νὰ τ' ἀκούσῃς. Λοιπὸν ἄκου τα, φτάνει νὰ μὴν τὰ ξεστομίσῃς κανενοῦ, καημένη, γιατὶ ἡ κατάρα μου θὰ σὲ φάῃ. Οἱ γονιοί σου μονάχα τὰ ξέρουνε.

Εἶναι πολλὲς ὧρες μακριὰ ἀπὸ δῶ τὸ χωριό μας. Τὸ καημένο τὸ χωριό μας ! Δὲν τὸ ξαναεῖδ' ἀπὸ τότες ! Τὸ καλυβάκι μας δὲν εἴτανε μὲς στὸ χωριὸ, εἴταν ὄξω, μέσα σὲ λόγγο δέντρα γεμᾶτο. Παραπάνω εἴταν ἡ βοσκή, κ' ἐκεῖ ἔβοσκε τὰ γίδια του ὁ θειός μου ὁ Νικολῆς. Ἀμ' αὐτὸς δὰ μὲ προίκισε καὶ μὲ πάντρεψε. Ἐγὼ εἴμουνα χρόνια ὀρφανοκόριτσο. Μὲ πῆρε καὶ μοῦ ἔδωσε τὸ Γιωργῆ μου. Τὰ προικιά μου εἴταν τὸ καλύβι, ἕνα χωραφάκι καὶ τὰ μισὰ γίδια τοῦ μπάρμπα. Τὸν εἴχαμε καὶ κείνονα μαζί μας. Μόνο ποῦ δὲ μᾶς χάρισε ὁ Θεὸς καὶ παιδιά. Ὅλα τἄλλα τὰ εἴχαμε. Κάτι ἤξερε ὁ Μεγαλοδύναμος, τὴ χάρη του νἄχουμε !

Ἀνέβηκε μιὰ βραδιὰ ὁ γέρος στὴ μάντρα,—εἴταν ἄνοιξη σὰν καὶ τώρα—νὰ δῇ ἂν εἶχε τὴν ἔννοια τοῦ κοπαδιοῦ ὁ Γιωργῆς, ποῦ ἐρχότανε δυνατὴ μπόρα. Ἐγὼ, δὲν εἴτανε δὰ καὶ πρώτη φορὰ ποῦ ἔμενα μοναχή μου. Μαγείρευα τὸ φαεῖ κ' ἔκλωθα, σὰν καλὴ ὥρα. Ὅτι βγῆκε ὁ γέρος, κι ἀρχινάει τὸ κακό. Μιὰ πὰς στὴν ἄλλη οἱ ἀστραπὲς κ' οἱ βροντές. Ἔκανα τὸ σταυρό μου καὶ κάθουμουν ἔτσι κοντὰ στὴ φωτιά. Δὲν πέρασε ὅση ὥρα τὸ λέω, κι ἀρχινάει ἡ βροχή. Ἄρχισε δὲν ἄρχισε ἡ βροχή, καὶ νά σου χώνουνται μέσα στὸ καλύβι δυὸ Τουρκαλάδες ! Ἀκόμα τοὺς βλέπω μπροστά μου καὶ τρέλλα μὲ πιάνει. Τἄγριο τους τὸ γέλοιο, σὰ μ' εἴδανε μοναχὴ στὸ καλύβι, εἴταν κι ἀπὸ τὴν ὄψη τους κι ἀπὸ τἄρματά τους πιὸ τρομερώτερο. Στὴν ἀρχὴ θάρρεψα δὰ πῶς ἤρθαν ὥσπου νὰ περάσ' ἡ βροχή. Μὰ αὐτοὶ εἶχαν ἄλλα στὸ νοῦ τους. Ἐκείνη τὴν ὥρα τὸ συλλογιστήκανε, σχεδιασμένο τὸ εἴχανε, Θεὸς τὸ ξέρει. Πρῶτο πρᾶμα ποῦ ἔκαμαν εἴτανε νὰ μανταλώσουν τὴν πόρτα. Ἐγὼ σὰν τὸ εἶδ' αὐτὸ, ἔκαμα νὰ σηκωθῶ καὶ μοῦ ἦρθε σὰ λιγοθυμιὰ κ' ἔπεσα πίσω μὲ τ' ἀδράχτι στὸ χέρι. Μήτε νὰ φωνάξω δὲν πρόφταξα. Μὰ εἴμουνα γερὴ γυναίκα καὶ δὲν πρέπει νὰ βάσταξε πολὺ ἡ λιγοθυμιά. Σὰν ἄρχισα νὰ συνεφέρνω, κατάλαβα πῶς γυρεύανε νὰ μὲ σηκώσουν καὶ νὰ φύγουνε. Θὰ φοβήθηκαν, καθὼς φαίνεται, νὰ μὴν πλακώσῃ κανένας καὶ τοὺς χαλάσῃ τὴ δουλειὰ καὶ συλλογιστήκανε νὰ μὲ πάρουν καὶ νὰ τραβήξουνε σὲ κανένα πιὸ μοναχικὸ μέρος. Δὲν ἔβρεχε καὶ πολὺ τώρα. Τὸ πρῶτο ποῦ μισοθυμοῦμαι εἶναι ποῦ μὲ σήκωνε ὁ ἕνας, κι ὁ ἄλλος ξανάνοιγε τὴν πόρτα. Σὰν ἄνοιξαν τὴν πόρτα καὶ μ' ἔσερναν ἔτσι ἀπὸ τὸ κατώφλι, ἀκούγω ἀπ' ἔξω μιὰ πιστολιά. Ἄχ, ἐκεῖνο τὸ «Γιαννοῦλα μ', Γιαννοῦλα μ'», ποῦ ἄκουσα ὕστερ' ἀπὸ κείνη τὴν πιστολιά ! Ποτὲς δὲ θὰ τὴν ξεχάσω τὴν πικρὴ καὶ κλαμμένη φωνὴ τοῦ Γιωργάκη μου. Ὁ καημένος πρέπει νἄτρεξε κ' ἦρθε στὸ καλύβι δίχως ν' ἀνταμώσῃ τὸ γέρο καὶ γύριζε μοναχός του. Δὲν μπόρεσε λόγο νὰ ξαναπῇ.

Ἐγὼ πιὰ τώρα ξύπνησα καὶ κατάλαβα τί μαύρη συφορὰ μοῦ κατέβηκε, ἔτσι ἄξαφνα σὰν τ' ἀστροπελέκι. Κι ὄχι νὰ πῇς πῶς ἄρχισα τὸ μυρολόγι ἢ τὶς φωνές. Ἔτσι, ἀγρίεψε ἡ καρδιά μου, σὰ νὰ εἴμουν ἄντρας. Θέριεψα καὶ πῆγα. Ἄναψε τέτοια φωτιὰ μέσα μου ποῦ μοῦ ἦρθε νὰ ξετιναχτῶ καὶ νὰ χυθῶ καταπάνω τους νὰ τοὺς πνίξω. Καὶ τὸ κατάφερα νὰ ξετιναχτῶ. Ἔπεσα ἴσια πάνω στὸ μακαρίτη, στὸν ἀκριβό μου τὸ λεβέντη. Μοῦ φάνηκε σὰ νὰ σάλευε ἀκόμα λιγάκι. Ξεχνῶ μιὰ στιγμὴ τὰ θεριὰ ποῦ εἶχα μπροστά μου, καὶ μαλακώνω ἡ καρδιά μου καὶ σκύβω νὰ σπαπατέψω τὸ πρόσωπό του, νὰ τὸ φιλήσω, νὰ τοῦ μιλήσω, νὰ τονε ρωτήξω ποῦ τονε λαβώσανε, χίλια πράματα ζητοῦσα νὰ κάμω σὲ μιὰ στιγμή. Δὲν πρόφταξα μήτ' ἕνα νὰ κάμω ! Μ' ἁρπάζει ὁ ἕνας τους ἀπὸ τὴ μέση, ὁ ἄλλος ἀπὸ τὸ χέρι μὲ βλαστήμιες καὶ μὲ φοβέρες,καὶ μὲ σέρνουν κατὰ τὴν ὀξώπορτα. Συλλογίστηκα νὰ πατήσω τὶς φωνὲς, ἴσως ἔρθῃ κανένας καὶ μὲ γλυτώσῃ, μὰ φοβήθηκα μὴν τύχῃ κ' εἴταν κοντὰ καὶ τρέξῃ ὁ γέρος καὶ τὸν σκοτώσουν κ' ἐκεῖνον. Ἄλλος κανένας στὴ γειτονιὰ δὲν κατοικοῦσε τέτοια ποχή. Ὕστερα φοβήθηκα νὰ μὴ δέσουν καὶ τὸ στόμα μου. Εἶδα λοιπὸν πῶς ἐδῶ χρειάζεται πονηριά.

— Ποῦ θὰ μὲ πᾶτε τώρα, τοὺς λέω, μὲ τέτοιο κατακλυσμό ; Μείνετε μέσα ὥσπου νὰ καλοσυνέψῃ κ' ὕστερα ὅ τι θέλετε κάμετε. Ὁ ἄντρας μου κοίτεται λαβωμένος, ποιόνα φοβᾶστε ;

Τί τὰ θές, παιδί μου, μὲ ξαναφέρανε μέσα. Καὶ σὰν τοὺς λύκους πέσανε στὸ φαεῖ ποῦ μαγείρευα. Τοὺς ἀφίνω καὶ τρῶν οἱ ἔρμοι, καὶ μὲ δαδὶ στὸ χέρι πηγαίνω κατὰ τὴν πόρτα νὰ ρίξω μιὰ ματιὰ τοῦ Γιωργάκη μου. Εἴταν ἀσάλευτος, καὶ τὰ στήθια του ματωμένα. Εἴταν πεθαμμένος ὁ ἀκριβός μου ! Καὶ καθὼς ποῦ στέκουμουν καὶ τὸν ἔβλεπα, ξερὴ σὰν τὴν πέτρα, ἔρχουνται πάλι καὶ μὲ τραβοῦνε μέσα οἱ σκύλοι. Φοβηθήκανε μὴν τοὺς ξεφύγω.

Ἐμένα τώρα μὲ βασανίζανε δυὸ στοχασμοί. Ὁ ἕνας νὰ γλυτώσω τὸ γέρο, ὁ ἄλλος, *νὰ σκοτώσω* τοὺς φονιάδες τοῦ Γιώργη μου.

Αὐτοὶ οἱ Τοῦρκοι εἴταν ξένοι. Δὲ μᾶς ἤξεραν. Πρέπει νὰ ταξίδευαν κατὰ τὸ χωριὸ κ' ἔχασαν τὸ

*) Ἡ ἀρχὴ στὸν ἀριθ. 353.

Ὁ στρατιώτης ὁ ἄγνωμος ποὺ ἀρώτητα ὑπακούει
Σὲ μιὰν ἀλήθεια ὑπέρτατη δὲν εἶναι πιὸ σιμά ;
Ὦ μέγα τραβοπάλαιμα ! Ποιά δύναμη, ποιός ξέρει !
Μετράει τἀκαταμέτρητα καὶ πλάθει τὰ τρανά ;
Ἡ σκέψη τοῦ ξεχωριστοῦ ἡ ἀταίριαστη ; ποιός ξέρει !

Τοῦ πλήθους ἡ θαμπὴ ψυχὴ ποῦ ἀλόγιστα ξεσπᾷ ;
Γιὰ νὰ βλογήσῃ εἶν' ἕτοιμο κάποιο πανίερο χέρι·
Τάχα καὶ ποιός ὁ εὐλογητός ; Τὸ ἐλεύτερο πουλὶ
Πόχει πατρίδα ὅπου τἄδρὸ φτερὸ τὸ γοργοφέρῃ,
Ἢ τὸ φυτὸ ποῦ ἀνθόβολο μιᾶς φούχτας δένει γῆ ;
Καὶ ποιό τὸ φῶς τὸ ἀληθινό ; Νόμος ποῦ εἶν' ὅλος μάτι,

Ἢ κάποιος τυφλὸς ἔρωτας ; Τί θὰ μᾶς πάῃ ἐκεῖ ;
Σκυφτὸ ἕνα τρεμοψάξιμο στὸ κρύφιο μονοπάτι,
Ἢ στέρεο γοργοπάτημα στὸ δρόμο τὸν πλατύ ;
Ὦ κόρη ὀνειροστέφανη, μαλλώνεις πάντα, ὦ Σκέψη,
Μὲ μιὰν αἱματοστάλαχτη ἀντρογύναικα γοργή·
Τάχα ποιό γάλα εἶνε γραφτὸ νὰ γιάνῃ καὶ νὰ θρέψῃ
Σὲ μιὰν ὑγείαν ὀλύμπια τὴν ἄρρωστη ζωή ;
Ἄγγελε, μ' ἕνα γίγαντα, παλαίβεις πάντα, ὦ Σκέψη,
Κι ἁπλώνει γιὰ νὰ σφίξῃ σε τὰ χέρια τὰ ἑκατό.
Κρίνο ἢ ρομφαία θὰ κρατᾷς ; Καὶ ὁ κόσμος θἄχῃ ρέψει,
Καὶ τὸ δικό σας πάλαιμα δὲ θἄχῃ τελειωμό !

Η ΛΥΡΑ

Ξέρω μιὰ λύρα ἀκριβότατη
Σὰν ἱερὸ φυλαχτό·
Κάποιο στοιχειὸ τὴ μαστόρεψε
Καὶ τὴν ἀπόρριξ' ἐδῶ.
Τέχνης κι ἀγάπης καὶ δύναμης
Χέρι κανένα θνητὸ
Δὲν τῆς ξυπνάει,δὲν τῆς παίρνει
Ἦχο, φωνή, στενασμό,
Μήτε οἱ σοφοί,μήτε οἱ ὄμορφες,
Μήτε ὁ βοριᾶς, μήτε ἡ αὔρα·
Τοῦ Ἥλιου οἱ ἀχτῖδες, ἐκεῖνες,
Μ' ἕνα φιλί τους καὶ μόνο,
Κάνουν τἀπάρθενα τέλια
Νὰ κελαϊδᾶνε, Σειρῆνες.

ΟΡΦΙΚΟΣ ΥΜΝΟΣ

Ἔξω ἀπὸ τοὺς δρόμους τῶν ἀστόχαστων,
Λειτουργὸς καὶ ψάλτης ὀρφικός,
Ἕναν ὕμνο ξαναφέρνω
Μιᾶς λατρείας πανάρχαιας πρὸς τὸ φῶς.
Ἔτρεξε ὡς τὰ τώρα ὁ λογισμός μου,
Καταχωνιασμένος ποταμός·
Ξάφνισμα στὸ βούϊσμα τῶν ἀνθρώπων
Τῆς κιθάρας μου ὁ ρυθμός.
Νύχτα ξεκινῶ, νύχτ' ἀνεβαίνω
Τὴ δυσκολανέβατη κορφή·
Θέλω μόνος, θέλω πρῶτος
Τἀπολλώνιο φῶς νὰ χαιρετίσω,
Ἐνῶ κάτου στοὺς ἀνθρώπους
Θὰ εἶν' ἀκόμα ὁ ὕπνος καὶ τὸ σκότος !

ΤΑ ΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΚΡΙΣΝΑ

Τὸ φῶς εἶμ' ἐγὼ στὸν ἥλιο,
Στὴ φωτιὰ ἡ ἀναλαμπή,
Μέσα στὰ ἱερὰ βιβλία
Εἶμαι ἡ λέξη ἡ μυστική.
Δόξαν οἱ ἥρωες μὲ λένε
Καὶ σοφία οἱ σοφοί·
Ὅ,τι ὑπάρχει, καὶ εἶναι ἀλήθεια,
Σ' ἐμένα ἔχει τὴν πηγή.
Εἶμ' ἐγὼ ἡ ζωὴ τῶν ὅλων·
Τὰ μαργαριτάρια, τὰ ὄντα,

δρόμο τους καὶ σὰν τοὺς ἔπιασε ἡ βροχὴ μπήκανε στὸ καλύβι. Τέτοιους δαιμόνους δὲν τοὺς εἶχε ὁ τόπος μας. Οἱ δικοί μας τὸ πολὺ μᾶς ἔκλεβαν κανὲ γίδι.

Μανταλώνω τὴν πόρτα καὶ γυρίζω καὶ τοὺς βλέπω μὲ μιὰ ματιὰ σὰ νὰ τοὺς λέω, δὲν ἔχετε τώρα νὰ φοβηθῆτε. Αὐτοὶ παίρνουν τότες καρδιὰ κι ἀρχίζουνε στὰ γερὰ τὸ ξεφάντωμα. Τοὺς ἔφερα καὶ κρασί. Ἡ πλόσκα μας δὲν εἶταν ἄδεια ποτές. Πρὶ νὰ τὸ φέρω ὅμως, πρόλαβα κ' ἔχυσα μέσα καὶ λίγο σπίρτο. Τὸ κρασὶ ἔπρεπε νὰ δουλέψῃ γλήγορα, πρὶ νἄρθῃ ὁ γέρος, κι ἄλλον τρόπο δὲν εἶχε. Τὰκ τὰκ ἔκανε ἡ καρδιά μου νὰ μὴν ἔρθῃ καὶ χτυπήσῃ πρὶ νὰ μεθήσουνε. Δὲν ἀργήσανε νὰ τὰ χάσουν. Ὁ ἕνας ἔσκυψε τὸ κεφάλι του μπρὸς, ὁ ἄλλος τὄρριξε πίσω καὶ κοίταζε τὸ ταβάνι μουρμουρίζοντας μισὰ λόγια. Ἀνοίγω τὴν πόρτα. Ἀκούγω περπατηξιές. Καιρὸ δὲν εἶχα νὰ χάνω. Παίρνω τὸ ξινάρι, δίνω μιὰ τοῦ ἑνοῦ στὸ σβέρκο, μιὰ τ' ἀλλουνοῦ στὸ λαιμό. Σαλέψανε λιγάκι, γαργαρίξανε, μούγκριξαν καὶ γύρανε κάτω. Ὁ ἕνας πίστομα κι ὁ ἄλλος ἀνάσκελα. Καθόλου δὲν τρόμαξ*κ*. Τὴν ἔκαμα τὴ δουλειὰ σὰ νὰ εἴμουνα χασάπης. Πέτρα εἶταν ἡ καρδιά μου. Στέκουμουν καὶ τοὺς ἔβλεπα μ' ἕνα ραχάτι σὰ νὰ μ' ἔκαμαν ἀπὸ χήρα βασίλισσα. Ἀπάνω σὲ κείνη τὴ στιγμὴ, νά κι ὁ θειός μου ὁ Νικολῆς στὸ κατώφλι, μὲ βρεμένο σακκούλι στὸν ὤμο του. Στάθηκε ξερὸς, σὰ νἄβλεπε ὄνειρο. Σὰ γύρισα καὶ τὸν εἶδα, ἔγινα πάλι ἀπὸ ἄντρας γυναίκα καὶ μὲ πῆραν τα δάκρια. Πῆγε να τρελλαθῇ ὁ δόλιος σὰν τοῦ τὰ εἶπα.

— Τί κάθεσαι τώρα, μοῦ λέει. Νὰ φύγουμε, εἰδεμὴ χαθήκαμε.

— Ποῦ νὰ φύγουμε ; τοῦ κάνω. Ποῦ νἀφήσουμε τὸ Γιωργάκη μου !

Βγήκαμε καὶ τονε φέραμε μέσα. Ἄχ, καὶ πῶς νὰ τὸ ξεχάσω τὸ πικρό του χαμόγελο ! Πρέπει νἄμειν' ἔτσι τὸ πρόσωπό του ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποῦ ἔπεσα ἀπάνω του καὶ τὸν πασπάτευα νὰ δῶ ἂ ζοῦσε ἀκόμα.

Ποῦ νὰ τὴν ἱστορήσω τὴν ἀνιστόρητη ἐκείνη τὴ νύχτα, παιδί μου ! Ἀποφασίσαμε νὰ μείνουμε καὶ νὰ μὴ φύγουμε. Βγαίνουμε ὄξω καὶ κατεβαίνουμε στὴν πιὸ μακρινὴ τὴ γωνιὰ τοῦ μικροῦ χωραφιοῦ μας, κοντὰ σὲ μιὰ μεγάλη συκαμινιά. Σκοτάδι, πίσσα. Τύχη μας ποῦ δὲν εἶχε οὔτε φεγγάρι. Ὧρες κι ὧρες ἔσκαβε ὁ γέρος καὶ ξεφτυάριζα ἐγὼ χῶμα. Κ' ἕνας φόβος ! Φύλλο ἔπεφτε καὶ τρομάζαμε. Σὰν ἔγινε ὁ λάκκος βαθὺς ὡς τὴ μέση μου, γυρίσαμε στὸ καλύβι. Τοὺς σηκώσαμε κατὰ πῶς εἴτανε, μὲ τἄρματά τους, μ' ὅλα τους. Ἄλλη μισὴ ὥρα, καὶ τὰ δυὸ ἐκεῖνα σκοτωμένα θεριὰ εἴτανε χωμένα, καὶ τὸ νιόσκαφτο χῶμα σκεπασμένο μὲ κληματόβεργες καὶ μὲ στοιβιές.

Καὶ τώρα δὲν εἴχαμε στὸ καλύβι παρὰ τὸ λείψανο τοῦ Γιωργάκη μου. Τοῦ πλύναμε τὰ στήθια, ρίξαμε στὴ φωτιὰ τὰ ματωμένα του ροῦχα, τονε σαβανώσαμε, ὅλα τὰ κάμαμε.

Γλυκοχάραζε σὰν ἀρχίσαμε νὰ ξεπλύνουμε, ὁ γέρος τὶς ματωμένες πὶς πλᾶκες ὄξω, κ' ἐγὼ τὰ ματωμένα τὰ σανίδια μὲς τὸ καλύβι. Καὶ σὰν ἔβγαιν' ὁ ἥλιος ἀπάνω στὰ κατάβρεχτα βουνὰ καὶ γελοῦσε πάλι ὁ κόσμος, ἐμεῖς καθίζαμε πρώτη φορὰ ὕστερ' ἀπὸ τόσες κατάμαυρες ὧρες, ἀγρυπνισμένοι, ἀποσταμένοι, τρομασμένοι καὶ μὲ καρδιὲς ραγισμένες.

Τί νὰ σοῦ τὰ λέω τἄλλα, παιδί μου ! Ὅπου νὰ εἶναι, ἔρχεται κι ὁ ἀφεντικός. Κανένας δὲν τὰ πῆρε χαμπάρι τὰ ποῦ γενήκανε. Ἀστροπελέκι ἔπεσε καὶ τονε σκότωσε τὸ Γιωργῆ μου. Τονε θάψαμε τ' ἀπομεσήμερο. Σὰ γύρισα σπίτι, δὲν μποροῦσα πιὰ νὰ μείνω μέσα τὴ νύχτα. Ὅλα τὰ φαντάσματα τἄβλεπα γύρω μου. Ἤθελα νὰ πάρω τὰ μάτια μου καὶ νὰ φύγω. Μὲ φοβήθηκε τότες ὁ γέρος, ἔρριξε στὸν ὤμο του τὸ δισσάκι, καὶ μὲ πῆρε μαζί του. Ὅλη τὴ νύχτα περπατούσαμε. Μέφερε ἴσια ἐδῶ. Τὸν ἤξερε τὸν ἀφεντικό. Ὁ γέρος γύρισε πίσω. Αὐτὸς δὲν πολυφοβότανε τὰ φαντάσματα, κ' ἔμεινε στὸ καλύβι ὡς πρόπερσι, ποῦ συχωρέθηκε. Ἐγὼ μήτε ξαναπῆγα, μήτε ξαναπηγαίνω πιὰ τώρα Ἐδῶ θὰ πεθάνω, κοντά σας. Μὴν κλαῖς, παιδί μου, καὶ μὴν τρομάζῃς. Ἐγὼ ἡ καταραμένη φταίγω ποῦ τὸ τρόμαξα τὸ πουλάκι μου».

(Ἀκολουθεῖ)

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

ΒΓΗΚΑΝΕ

ΤΟΥ ΨΥΧΑΡΗ

ΡΟΔΑ ΚΑΙ ΜΗΛΑ

ΤΟΜΟΣ Ε'

ΜΕΡΟΣ ΔΕΦΤΕΡΟ

καὶ πουλιοῦνται στὸ Βιβλιοπωλεῖο «Ἑστίας» δρ. 4.

ΠΕΡΙΕΧΑΜΕΝΑ :

Σὰ λάμπει ὁ ἥλιος — Μιὰ κριτική — Ἕνωση θὰ πῇ δύναμη — Τρομοκρατία - Μάθηση καὶ λεφτεριά — Ὁ «Συγγραφεύς» — Ἐπίλογος — Ἑκατὸν πενήντα — Διαγωνισμὸς γιὰ τὴ γλώσσα 1904 Ἡ γραμματικὴ τοῦ Ροντάκη — Λεφτεριὰ καὶ μάθηση — Τὸ ῥητὸ τοῦ Νεεμία — Ἕνα γράμμα — Οἱ παράδες — Διαβάζοντας τὰ Πάτρια· Σκεψοῦλες — Ἡ κλωστίτσα — Ἕνα νόστιμο ἐπιχείρημα — Ξενισμός — Ταχυδρόμος, ταχυδρομεῖο, πόστα — Ἕνας ἕνας — Τί λέγεται γλώσσα — Ἀνοιχτὸ γράμμα Τὰ βιβλία μας καὶ τὰ περιοδικά μας — Ὁ Ἄντρας καὶ ἡ γυναίκα — Ὁ κ. H. Krüger — *Τὸ φεγγάρι — Ἡ χημία τοῦ λαοῦ — Μαρία Ἑλένη — Καλοσύνη καὶ Διάβασμα — Λίγα λόγια — Ὁ Μεσσαζέρης Τριάντα χιλιάδες φράγκα χρυσά — Πρωτο χρονιάτικο — Ἀγάπη — Πέρα πέρα — Ὁ Νουμὰς — Γράμμα στὴ Μυριέλλα.*

Ο "ΝΟΥΜΑΣ,,

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Κρήτη δρ. 10

Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ φρ. χρ. 12 1]2

Γιὰ τὶς ἐπαρχίες δεχόμαστε καὶ τρίμηνες (3 δρ. τὴν τριμηνία) συντρομές.

Κανένας δὲ γράφεται συντρομητὴς ἂ δὲ στείλει μπροστὰ τὴ συντρομή του.

20 λεφτὰ τὸ φύλλο λεφτὰ 20

Τὰ περασμένα φύλλα τοῦ Νουμᾶ πουλιοῦνται στὸ γραφεῖο μας στὴ διπλὴ τιμή.

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κιόσκια (Σύνταγμα, Ὁμόνοια Ἐθν. Τράπεζα Ὑπ. Οἰκονομικῶν, Σταθμὸς Τροχιόδρομου (Ἀκαδημία), Βουλή, Σταθμὸς ὑπόγειου Σιδερόδρομου Ὁμόνοια), στὸ κιόσκι Γιαννοπούλου (Χαυτεῖα), στὰ βιβλιοπωλεῖα Ἑστίας« Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ἀντίκρυ στὴ Βουλή).

Στὴν Κέρκυρα, Πάτρα καὶ Βόλο, στὰ Πραχτορεῖα τῶν Ἐφημερίδων, στὸν Πύργο στὸ βιβλιοπωλεῖο τοῦ κ. Κ. Βαρουξῆ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Τὸ Θεσσαλικὸ ζήτημα — Ἡ καταγγελία τοῦ κ. Κορύλλου — Κλασσικομανεῖς ἀγράμματοι — Ὁ Μιστριώτης...μαλλιαρός — Τὸ Ἐργατικὸ κέντρο.

ΕΧΟΥΝΕ καὶ δὲν ἔχουνε δίκιο οἱ χωρικοὶ τῆς Θεσσαλίας ποὺ σηκώσανε πανάσταση καὶ ζητάνε νὰ ξεσκλαβωθοῦν ἀπὸ τὰ θεριά, ποὺ λέγουνται κεῖ πάνου, στοὺς Θεσσαλικοὺς κάμπους, ἀ φ ε ν τ ά δ ε ς. Ὅποιος μελέτησε βαθιὰ τὸ Θεσσαλικὸ ἀγροτικὸ ζήτημα, ἢ ὅποιος ἔζησε καὶ λίγο καιρὸ στοὺς Θεσσαλικοὺς κάμπους, ξέρει τί πάει νὰ πεῖ «ἀφέντης» καὶ τί πάει νὰ πεῖ «καλλιεργητὴς» κ' ἔτσι δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ δικαιώσει τὰ δυστυχισμένα αὐτὰ ὄντα ποὺ λέγουνται κοροδεφτικὰ «ἀθρῶποι» καὶ ποὺ ζητάνε σήμερα νὰ γίνουνε κι ἀληθινὰ τέτοι.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη ὅμως μεριὰ πῶς θέλετε νὰ λυθεῖ ἕνα τέτιο ζήτημα σὲ λίγες μέρες καὶ μὲ δίχως παράδες ; Κι ἀφοῦ δὲν ἔχει παράδες ἡ Κυβέρνηση, μπορεῖ νὰν τ'ἀρπάξει τὰ τσιφλίκια καὶ νὰν τὰ πουλήσει μὲ πίστωση ἢ νὰν τὰ χαρίσει στοὺς καλλιεργητές ;

Τὸ ζήτημα αὐτὸ πρέπει νὰ μελετηθεῖ γερὰ καὶ γλήγορα καὶ πρέπει νὰ ψηφιστοῦνε νόμοι τέτοιοι ποὺ νὰ κανονίζουν ἀ θ ρ ω π ι ν ὰ τὴ θέση ἰδιοχτήτη καὶ καλλιεργητῆ, γιατὶ εἶναι αἴσχος σ' ἕνα Κράτος ποὺ λέγεται λ ε ύ τ ε ρ ο νὰ ὑπάρχουνε

Μιὰ κλωστὴ τὰ δένει· ἐγώ.
Μοναχὰ ἡ πλανεῦτρα ἡ Μάγια
Κυνηγᾷ με καὶ γοητεύει με·
Μάχομαι, καὶ τὴ νικῶ !

Δὲ ρωτῶ ἂν σαλέβει κανένα αἴστημα στὰ παραπάνω ποιήματα, γιατὶ αὐτὸ εἶναι ὄξω ἀπ' τὸ σκοπό τους. Θέλω νὰ ρωτήσω μόνο ἂν εἶναι σοβαρὴ προσπάθεια φιλοσοφίας σὲ στίχους κι ἂν ἔχουν τὴν ποιητικὴ ἔκφραση, τὴν καλλιτεχνικὴ ὀμορφιά. Θὰ μποροῦσα νὰ γεμίσω στήλες καὶ σελίδες τοῦ «Νουμᾶ», ἂν ἤθελα νὰ δείξω πλατύτερα τὸν τρόπο τῆς ποιητικῆς φιλοσοφίας τοῦ ποιητὴ τῆς «Ἀσάλευτης ζωῆς». Κι ὁ κριτικὸς Παλαμᾶς μὴ νομίσει πὼς μπορεῖ νὰ μ' ἐξοφλήσει φέρνοντας τὸ παράδειγμα ἑνὸς Λκόρ, ἑνὸς Πρυντόμ, ἢ δὲν ξέρω τίνος ἄλλου. Δὲ θὰ διστάζω νὰ τοῦ πῶ ἀπὸ πρὶν πὼς ἂν κ' ἡ ἔμμετρη φιλοσοφία κ' ἐκεινῶν κι ὅποιου ἄλλου ποιητὴ ἔχει παρόμιο βάθος κ' ὕφος κι ἂν ὁ ἐκφραστικός τους τρόπος εἶναι ὁ ἴδιος, τότε τὰ ποιήματά τους δὲν ἔχουν ἀξία περσότερη ἀπότι ἔχουν τὰ παραπάνω. Τὸ ἴδιο κανένας κίντυνος καταταγμοῦ μου στοὺς ἀνίδεους καὶ στοὺς κοντόθωρους δὲ θὰ μὲ τρομάξει νὰ μὴν πῶ πὼς στὴ φιλοσοφικὴ προσπάθεια τῆς ποίησης τῆς «Ἀσάλευτης ζωῆς» περσότερο αἰστανόμαστε τὴν ἀγωνία τοῦ ποιητὴ νὰ φτάσει στὴ φιλοσοφικὴ ἰδέα παρότι μπορούμε νὰ ἐχτιμήσομε τὴ φιλοσοφική του μπόρεση.

Τῶν ὅλων τὰ προβλήματα, νυχτόπλεχτα γαϊτάνια,
Στὴν ξαστεριά, στὸ ξέφωτο, καὶ κάτου ἀπ' τὰ πλατάνια
Νὰ τὰ ξεπλέξω ἀφῆστε με, καὶ νὰ τὰ ψάξω πέρα
Στὴν πράσινη ἀκροποταμιὰ μὲ τὸν καθάριο ἀέρα.
Εἶμ' Ἀθηναῖος· τὰ κάστρα σου, τὰ σκοτεινὰ βιβλία,
Τἄκλεισα· ἁπλώσου, φέρνω σὲ στὸ φῶς, Φιλοσοφία!
Πές μου ξανὰ ψιθυριστὰ σὰ φύλλο καὶ σὰν κῦμα
Τοῦ γόη τοῦ δαίμονα Ἔρωτα τὸν ἔπαινο, Διοτίμα !

Ὅμορφο σὲ μορφὴ κ' ἰδέα μέσα σὲ ἀρκετὰ πολὺ ὄμορφα ποιήματα ἀπὸ τὶς «Ἑκατὸ φωνές». Ποιός θὰ θελήσει νἀποκλείσει ἀπὸ τὴν ποίηση νὰ μᾶς ἐκφράσει κοντὰ σ' ἄλλες ἔγνιες καὶ πάθη τῆς ζωῆς καὶ τὸ ζάλισμα τοῦ νοῦ ἀπὸ τὰ προβλήματα τῶν ὅλων ; Καὶ ποιός θἄχε ἀντιλογία ἂν ὁ ποιητὴς τῆς «Ἀσάλευτης ζωῆς» μπορούσε νὰ μᾶς «φέρει στὸ φῶς τὴ Φιλοσοφία», ἔστω ἀκόμα καὶ σὲ κατώτερο βαθμὸ ἀπότι τὸ κάνει ἡ Διοτίμα μὲ τὸν ἔπαινο τοῦ Ἔρωτα στὸ «Συμπόσιο» τοῦ Πλάτωνα, ἂν δὲ γελιέμαι. Μὰ καταφέρνει νὰ μᾶς φέρει στὸ φῶς τῶν στίχων του σχεδὸν τίποτε περσότερο ἀπὸ φιλοσοφικοϊδεολογικὴ ὀνοματολογία ; Καταφέρνει νὰ ζωντανέψει σὲ κάπως λαχταριστὴ ὀμορφιὰ τὴ λαχτάρα ποὺ ἔχει γιὰ τὴ Μούσα Ἰδέα ; Ἂς τὸν ἀφίσομε νἀπολογηθεῖ καὶ πάλι ὁ ἴδιος :

Ἡ ἀγάπη, καὶ ὅλο κρίνα φέρνω σου,
Ἡ σκέψη, φέρνω σου τἀχτιδωτὸ στεφάνι,
Ὁ πόνος εἶμαι, τὰ καρφιὰ σοῦ φέρνω,
Εἶμαι ἡ θυσία, φέρνω τὸ σταυρό· σοῦ φτάνει ;
Στολίσου μὲ τὰ κρίνα, ὦ Μοῦσα ὑπέρκαλη,
Καὶ τὸ στεφάνι φόρεσε τἀχτιδωτό,
Καὶ βάλε τὰ καρφιὰ σ' ἐμένα,
Κ' ἐμένα σταύρωσέ με. Δὲν πεθαίνω ἐγώ.

—

Τὸ πέρασμα, τὸ πέρασμα, τὸ πέρασμά σου !
Δὲν ἔχει χτές, μήτε αὔριο τὸ πέρασμά σου,
Πάντα ἔχει σήμερα καὶ πάντα ἐμπρός μου στέκει·
Καὶ πάντα ὑφαίνει ὁράματα καὶ πάντα θάμπη πλέκει.

δοῦλοι σὰν αὐτοὺς ποὺ ζοῦνε σήμερα στοὺς Θεσσαλικοὺς κάμπους καὶ ποὺ πανάστατοῦνε μ' ὅλο τους τὸ δίκιο.

★

ΔΕΝ τὸ λέμε ἐμεῖς. Τὸ λέει ἡ «Ἀκρόπολη» σ' ἕνα «Λακωνικό» της τὴν Τρίτη κ' ἐμεῖς τὸ παίρνουμε δῶ, βάνοντάς του ἔτσι τὴν κόκκινη βούλλα τοῦ «Ἐγκρίνεται»:

«Ὁ πάντοτε εὐφυολόγος Πατρινὸς ἰατρὸς κ. Χρ. Κορύλλος μὲ τοὺς μαργαρίτας τοὺς ἰατρικοὺς ποὺ μᾶς ἔστειλε, θὰ κάμῃ μὲν πολλοὺς νὰ γελάσουν, ἀλλὰ νομίζει ὅτι ἡ ἰατρικὴ ὑπόληψις τῶν εἰς βάρος τῶν ὁποίων θὰ γίνουν τὰ γέλοια, θὰ ἐλαττωθῇ, πρέπει νὰ ἐλαττωθῇ;

«Ὅσον ἐμείωσαν τὴν μηχανικὴν ἀξίαν τοῦ κ. Ἀθ. Γεωργιάδου αἱ ἀνορθρογραφίαι του, ἄλλο τόσον θὰ μειώσουν τὴν χειρουργικὴν δεινότητα ἑνὸς Τσάκωνα αἱ ἀσυνταξίαι του.

«Ἂς εἶν' καλὰ τὰ γυμνάσιά μας, τὰ ὁποῖα διδάσκουν γλῶσσαν ἀνύπαρκτον καὶ ἀλάλητον.»

★

ΜΠΟΡΕΙ νὰ φταῖνε καὶ τὰ Γυμνάσια (καὶ κανεὶς δὲ λέει τὸ ἐναντίο) μὰ δὲν πρέπει νὰ ξεχνάμε κιόλας πὼς ὁ μηχανικὸς κ. Γεωργιάδης, πρὶν τὸ Ὑπουργικὸ Συμβούλιο τὸν κρίνει «ἀνεπαρκῆ» γιὰ τὶς ἀνορθογραφίες του, εἶχε ὑποβάλει ἔκθεση νὰ κλασικοποιηθοῦν οἱ δρόμοι κ' οἱ μαχαλάδες τῆς Ἀθήνας, νάλλάξουνε δηλ. ὄνομα «ἐπὶ τὸ ἀρχαιοπρεπέστερον». Ὅσο γιὰ τὸ χειροῦργο κ. Τσάκωνα, ξέρουμε πὼς εἶναι μανιακὸς καθαρευουσιάνος. Ὥστε (νά, τί συμπέρασμα βγαίνει) ὅσο πιὸ ἀγράμματος εἶναι κανείς, τόσο πιὸ καθαρευουσιάνος θέλει νὰ δείχνεται γιατὶ βρίσκει ἕτοιμες τὶς ρετσέτες.

Ἐμεῖς θὰ παρακαλέσουμε τοὺς Πατρινοὺς φίλους μας, ὅποιος ἀπ' αὐτοὺς σκετίζεται μὲ τὸν κ. Κορύλλο, νὰ τὸν καταφέρει νὰ στείλει τοὺς «μαργαρίτες» του στὸ «Νουμᾶ» γιὰ νὰν τοὺς τυπώσουμε στὴν πρώτη πρώτη σελίδα.

★

ΤΡΙΦΤΕ τὰ μάτια σας! Ὁ Μιστριώτης καταγγέλνεται, στὸ ἴδιο φύλλο τῆς «Ἀκρόπολης» ἀπὸ τὸν κ. Ι. Ἰωαννίδη, γιὰ...«χυδαϊστής», ὃ ἐστὶ μεθερμηνευόμενον, γιὰ μαλλιαρός!

Ἀκοῦστε:

«Καὶ Αον. Ἐξερχόμενοι τοῦ Πανεπιστημίου ἀγνοοῦμεν τὴν γλῶσσαν ἡμῶν, διότι αὕτη δὲν διδάσκεται καθ' ὅλην αὐτῆς τὴν ἔκτασιν. Οἱ τύποι πανταχοῦ τρώγουσι τὴν οὐσίαν, τὸ δὲ παρατηρητικὸν ἐν γένει πνεῦμα, ὅπερ ἔπρεπε νὰ καλλιεργηθῇ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, ἐλλείπει διότι σπανίως ἢ μᾶλλον οὐδεὶς ποτε μέχρι τοῦδε μετεχειρίσθη τὴν γλῶσσαν, ἣν διδάσκει. Αὐτὸς ὁ γέρων Μιστριώτης ὅστις τοσοῦτον κόπτεται διὰ τὴν γλῶσσαν, αὐτὸς διδάσκων ποιεῖται χρῆσιν ΧΥΔΑΙΟΤΑΤΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ.

«Τίς ποτε ὑπέδειξε σύστημα γλώσσης; Τίς μὲ ζῆλον εἰργάσθη ὑπὲρ αὐτῆς παρακολουθῶν τὴν διδασκαλίαν ἀπὸ τῆς κατωτάτης βαθμίδος τοῦ δημοτικοῦ σχολείου μέχρι τῆς ἀνωτάτης Πανεπιστημιακῆς;»

Μὰ ἔχει κι ἄλλες σωστὲς παρατήρησες τὸ ἄρθρο τοῦ κ. Ἰωαννίδη καὶ γι' αὐτὸ πρέπει νὰν τὸ μελετήσουν οἱ κ.κ. Ἁρμόδιοι. Μήπως τὰ λέει αὐτὰ κανένας δημοτικιστὴς γιὰ νὰν τὰ παραπετάξουν; Καθαρευουσιάνος τὰ λέει κι ἂς τὰ προσέξουνε.

★

ΧΑΡΗΚΑΜΕ ποὺ ἱδρύθηκε «Ἐργατικὸ κέντρο» καὶ στὴν Ἀθήνα μὲ σκοπὸ «τὸν συνασπισμὸν τῶν ἐργατικῶν ὁμάδων, τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀλληλεγγύης μεταξὺ αὐτῶν, τὴν ἐπιδίωξιν τῆς ἐπιψηφίσεως ἐργατικῆς νομοθεσίας, τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ προαγωγὴν τῶν ἐργατικῶν διὰ διαλέξεων καὶ σχολῶν», κι ἄλλα τέτια ποὺ μὲ παραπολὺ ὄμορφη Κινέζικη γλώσσα μᾶς τὰ εἴπανε οἱ φημερίδες, φυσικὰ γιὰ νὰ μὴν τὰ νιώσουν οἱ ἐργάτες. Ἂς εἶναι. Κεῖνο ποὺ θέλουμε νὰ συστήσουμε τώρα στοὺς διάφορους κοινωνιολόγους μας εἶναι πὼς κι ἂν ἀποκλείνει τὸ καταστατικὸ κάθε μὴ ἐργάτη ἀπὸ προεδριλίκια κι ἀπὸ τἄλλα ὀφίτσια, ἔχουν ὑποχρέωση ἠθικὴ νὰ κάνουνε διάλεξες στὸ «Ἐργατικὸ κέντρο» καὶ νὰ τὸ ὑποστηρίξουνε μὲ κάθε τρόπο. Μ' ἄλλα λόγια, ὁ σκοπός τους πρέπει νἄναι νὰν τὸ βοηθήσουν καὶ νὰν τὸ φωτίσουν κι ὄχι νὰν τὰ ἐκμεταλλευτοῦνε.

ΣΤΗ 'ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ,

Κι ὁ λυτρωμὸς ἐσήμανε καὶ πίστη σας ἡ 'Ιδέα!

. . . . . .

Γύρω τριγύρω μιὰ ζωή, σὰ μιὰ προδότρα στέκει
Γύρω τροχίζονται σπαθιά, βροντάει τἀστροπελέκι...

Γύρω ἕνα κάστρο πέφτοντας μέσα ἕναν κόσμο θάφτει
Γύρω τριγύρω ἡ λεβεντιὰ τὸν πόλεμο ξανάφτει.

Γύρω τριγύρω μιὰ γενιὰ τὰ γόνατα λυγάει
Καὶ μιὰ ψευτιὰ τσακίζεται, γκρεμίζεται καὶ πάει...

Πέρα γελάει μιὰν αὐγὴ καὶ φαίνεται μιὰ ζήση
Ζήση μὲ γλώσσα ζωντανὴ ποὺ σᾶς θὲ νὰ τιμήσει.

Πολεμιστὴς ξαρμάτωτος κανένας σας μὴ μείνει
Μιὰ τὴν παντιέρα ὑψώσατε στὸ Φλογερὸ Καμίνι.

Νιότη! τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδιᾶς μὴ σέρνεσαι πιὰ σκλάβα
Νά, ἡ ἀλήθεια! ἀγκάλιασ' την. Νά καὶ ὁ δρόμος: Τράβα!

ΡΗΓΑΣ ΠΑΛΑΤΗΣ

ΝΟΣΤΙΜΕΣ ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ

Τὴ στιγμὴ ποὺ ὅλος ὁ κόσμος ἐφόρεσε τὴν ἀποκριάτικη μάσκα καὶ προσπαθοῦσε νὰ γελάσῃ τὸν ἄλλο, χωρὶς νὰ φανῇ ἀληθινὰ ποιός εἶναι, ὁ «ριζοσπάστης» ποὔγραψε τὰ περίφημα καὶ ἱστορικὰ ἐκεῖνα ἄρθρα γιὰ τὸ Ὠδεῖο στοὺς «Καιροὺς» ἔβγαλε τὴ μάσκα του, καὶ σ' ἕνα του ἄρθρο ποὺ δημοσιεύτηκε στὸ «Νουμᾶ» (ἀριθ. 379) παρουσιάστηκε ξεμασκαρεμένος μὲ τ' ἀληθινό του τ' ὄνομα καὶ τ' ἀληθινό του ἰδανικό.

Ἄμα γιὰ πρώτη φορὰ ἔρριξα μιὰ ματιὰ στὰ ἄρθρα τοῦ «ριζοσπάστη» ποὺ καθὼς αὐτοκολακεύεται νὰ νομίζῃ «ἐτάραξαν τοὺς κύκλους μερικῶν ἐνδιαφερομένων» κατάλαβα ἀπὸ τὴν πρώτη παράγραφο τοῦ πρώτου ἄρθρου, πὼς ὁ «ριζοσπάστης» δὲν εἴτανε κανένας ἄλλος παρ' αὐτὸς ὁ ἴδιος ποὺ ἀντάλλαξε τὴν πιὸ περίφημη καὶ πιὸ ἱστορική, καὶ ἀπὸ τὰ ἄρθρα του ἀκόμη, ἀλληλογραφία μὲ τὸ φίλο του Γ. Ἀξιώτη σ' ἕνα περιοδικὸ ποὺ βγάζανε τότες μαζὶ οἱ δυό, τὴν «Κριτική», ἀλληλογραφία γεμάτη ἀπὸ φωτιὰ καὶ λαχτάρα γιὰ τὴν κατάχτηση μιᾶς «καθηγητικῆς ἕδρας» στὸ Ὠδεῖο.

Ὁ σκληρόκαρδος κ. Νάζος δὲν καταδέχτηκε νὰ

Τὸ πέρασμα, τὸ πέρασμα, τὸ πέρασμά σου!
Στὰ πλάτια τῶν ὠκεανῶν, στὰ μάκρια τῶν ἠπείρων
Τὰ μεγαλόπρεπα πουλιὰ καὶ τὰ καράβια ντρόπιασε,
Καὶ μάχεται μὲ τοὺς ρυθμοὺς τῶν ἱερῶν Ὁμήρων.

—

Τοῦ σκλάβου ὁ σκλάβος εἶμ' ἐγὼ ὁ ἀνέλπιδος,
Τὸ λυτρωτὴ δὲν τὸν προσμένω πλιά,
Πάω καθὼς πάει τοῦ ρηχοῦ νεροῦ τὸ ἀργὸ ξεψύχισμα,
Πρὸς τὴν παντέρμη ἀκρογιαλιά.
Μὰ ὅλα τὰ ξέχασα, τὰ ξέχασα, τὰ ξέχασα,
Καὶ σὰ Μεσσίας ὑψώνομαι σὲ νέα μιὰ γῆς Ἰουδαία,
Κάθε ποῦ γέρνεις καὶ φυσᾷς πρὸς τὰ μαλλιά μου
Τὴν ἁπαλὴν ἱερὴ πνοή σου, ὦ Μοῦσα Ἰδέα!

—

Θεοὶ μὲ χίλια ὀνόματα, Ἀγάπη, Σάρκα, Ἰδέα, Φωτιά,
Δύναμες, Πλάνες, Τίποτε, Πόθοι, καὶ Χρέη, καὶ Μοῖρες,
Χτίσατε σπίτια σὰ βουνὰ ψηλά, σὰν πέλαγα πλατιά,
Δείχνετε πλάτια καὶ ὕψη σας, ἀνοῖχτε καὶ τὶς θύρες.
Ἀεροκρέμαστα παλάτια μεταφυσικά,
Οἱ μὲ τὰ χίλια ὀνόματα θεοὶ σᾶς κατοικοῦνε,
Κ' ἔξω Καρδιὲς καὶ Στοχασμοί, σὰν κολασμένα ξωτικά,
Δὲν ξέρουν ἀπὸ ποῦ καὶ πῶς μέσα σ' ἐσᾶς νὰ μποῦνε!

Ναί, πῶς νὰ μποῦν ὅλοι οἱ στοχασμοὶ αὐτοὶ εἰκονικά, ποιητικὰ μὲς τὰ φτερὰ τοῦ στίχου, θἄπρεπε νἄναι κ' ἡ ἔγνια καθενὸς ποὺ θέλει νὰ λέγεται ποιητὴς φιλόσοφος. Ἄμα ὅμως δὲν ξέρουν πῶς νὰ μποῦν καὶ ἀραδιάζονται μόνο ξερὰ ξερά, ὅπως γένεται τὸ συχνότερο στὴν «Ἀσάλευτη ζωή», τότε μᾶς ἀφίνουν κρύους, ἀσυγκίνητους, ὅσο στὸ κάτω τῆς γραφῆς δὲν ἔχουν καὶ πολὺ μεγάλο βάθος, γιὰ νὰ συγκινήσουν ἔστω καὶ τὸ νοῦ ἀφαιρεμένα, ἀφοῦ δὲ μποροῦν νὰ συγκινήσουν αἰσθητικὰ μὲ πλαστικότητα, μὲ μουσική, μὲ ὀμορφιὰ κοντολογῆς. Γιὰ τοῦτο ὁ Παλαμᾶς μοῦ φαίνεται κάπως ρηχός, ὅπου γυρέβει νἄναι ποιητὴς φιλόσοφος, κάπως ξερὸς ὅπου πασκίζει νἄναι φιλόσοφος ποιητής. Κάτι παρόμοιο, θαρρῶ, παθαίνει κι ὁ Βαλαωρίτης κάπου ποὺ γυρέβει νὰ φιλοσοφήσει μὲ τὸ στόμα κάπιου ἥρωά του. Πῶς καταφέρνει ὁ Σολωμὸς νὰ πλάθει σὲ καθαρὴ ὀμορφιὰ τὸ στοχασμό του, ἂς τὸ δεῖ κανένας στὴν «ἀτέλιωτη προσπάθεια» τῶν Ἐλεύτερων Πολιορκημένων.

Μὰ εἶπα παραπάνω πὼς κάθε ἄλλο ἐννοῶ παρὰ πὼς λείπει ὁλότελας ἀξία ἀπ' τὴν ἰδέα τοῦ Παλαμᾶ, μὰ τούτη φαίνεται μονάχα ἐκεῖ ποὺ νιώθει πὼς πρώτος ὅρος τῆς ποίησης εἶναι ἡ εἰκονικὴ παράσταση τῆς ἰδέας. Καὶ φυσικὰ ἐκεῖ καὶ κατορθώνει νἄβρει καὶ τὴν πλαστικὴ μορφή.

Χρυσὸ τὸ μῆλο ποὺ κρατᾷς, καὶ μαργαριταρένια σου,
Ἀροδαφνοῦσα, ἡ φορεσιά, πνοὴ τῆς Ἀφροδίτης,
Σ' ἔρριξε σκύλλα Ρήγισσα στὸν πυρωμένο κλίβανο,
Καὶ σ' ἔτρωγε κι ὁ κλίβανος κ' ἔφεγγε σὰν πλανήτης.
Τοῦ κάκου! ἀπὸ τὴ φλόγα ἐσὺ ξανανιωμένη ἀφάγωτη,
Τὸ Χάρο μὲ τὸν Ἔρωτα σκορπᾷς, Ἀροδαφνοῦσα,
Ὁρμὴ ἐκδικήτρα ἀξήγητη μέσα στὰ μάτια σου ἄστραψε·
Βυθοὺς ποῦ κρύβει ἡ θάλασσα ἡ πικροκυματοῦσα!

Τὸ παρακάτω ὀχτάστιχο ἀπὸ τὴν ἴδια συλλογὴ μοῦ φαίνεται σὰ νὰ χαραχτηρίζει μόνο του τὸν ποιητή.

προσέξη διόλου στὴ Φασουλοπερικλέτικη αὐτήν ἀλληλογραφία,καὶ ἀπὸ τότες ὁ Γ. Λαμπελὲτ συνέλαβε τὸ ἰδανικό του, ποὺ χωρὶς νὰ κοκκινίση ἀπὸ ντροπὴ ἔγραψε πὼς «εἶχε, ἔχει καὶ θὰ ἔχη ν'ἀποδείξη πὼς τὸ 'Ωδεῖο δὲν ὑπηρετεῖ κανένα ἐθνικὸ προορισμό».

Καὶ λέω χωρὶς νὰ κοκκινίση ἀπὸ ντροπή, ὄχι γιατὶ τὸ 'Ωδεῖο ὑπηρετεῖ τὸν ἐθνικό του προορισμὸ —ποιός εἶναι ὁ σκοπὸς τοῦ 'Ωδείου τόπε κι ὁ Καλομοίρης κ' ἐγὼ σὲ δυὸ ἄρθρα μου ποὺ δημοσιευτήκανε στὸ «Νουμᾶ» —ἀλλὰ γιατὶ ἕνας ἄνθρωπος ποὺ λέει πὼς εἶναι καλλιτέχνης, ποὺ ὑποστηρίζει πὼς σπούδασε τὴ μουσική, ποὺ λαβαίνει τὴν τόλμη νὰ λέη πὼς κάτι ἀξίζει, ὁμολογάει ὁ ἴδιος πὼς τὸ ἰδανικό του εἶναι ν' ἀποδείξη «πὼς τὸ 'Ωδεῖο δὲν ὑπηρετεῖ κανένα ἐθνικὸ προορισμό».

Ξέρετε πῶς μοιάζει αὐτό; Σὰν ὁ Καλομοίρης ἀπὸ τὴ Ρουσία ἢ ὁ Βάρβογλης ἀπὸ τὸ Παρίσι ν' ἀφίσουν τὴ δουλειά τους, κάθε μιὰ δημιουργική τους; ἐργασία, κάθ' ἕνα ἄλλο τους ἰδανικὸ καὶ νἄρθουνε νὰ καθήσουνε ἀλὰ Λαμπελὲτ στὴν 'Αθήνα γιὰ ν' ἀποδείξουνε κεῖνο ποὺ ζητάει ν' ἀποδείξη ὁ ξεμασκαρεμένος «ριζοσπάστης».

'Αλλὰ τὸ ἰδανικὸ αὐτὸ «ποὺ εἶχε, ἔχει καὶ θὰ ἔχη» ὁ «Ριζοσπάστης—Γ. Λαμπελὲτ» δὲν μπορούσανε νὰ τὄχουνε μήτε ὁ Καλομοίρης μήτε ὁ Βάρβογλης, ποὺ ὅσοι διαβάσανε στὸ «Νουμᾶ» τ' ἄρθρα τους, εἴδανε ποιό εἶναι τὸ ἰδανικὸ ἑνὸς ἀληθινοῦ καλλιτέχνη.

«Στὴν Ἑλλάδα θὰ κατέβω, λέει ὁ Καλομοίρης στὸ ἄρθρο του, σ' ἕνα, τὸ πολὺ δυὸ χρόνια, καὶ τὴ στιγμὴ ποὺ τὸ 'Ωδεῖο δὲ μὲ βρεῖ ἄξιό του ἢ ἐγὼ δὲν τὸ βρῶ ἄξιό μου, θὰ δουλέψω γιὰ λογαριασμό μου κι' ὅπως ἐγὼ λαχταρῶ· δὲ θέλει κ' ἡ 'Αθήνα νὰ μὲ ὑποστηρίξη; θὰ πάω κάπου ἀλλοῦ στὴ Ρωμιοσύνη· δὲ σηκώνει κ' ἡ Ρωμιοσύνη πουθενὰ λεφτεριὰ δημιουργίας καὶ γνώμης; *ἀφοῦ ἔκανα τὸ χρέος μου,* ἔχει ὁ Θεός· ἕνας μουσικὸς ποὺ ξέρει τὴ δουλειά του μπορεῖ καὶ στὴν 'Αμερικὴ καὶ στὴ Ρουσία νὰ φάη ψωμί, δίχως νἄχη ἀνάγκη νὰ δέση τὴ δημιουργία του ἢ τὴ γνώμη του, μὰ καὶ δίχως ν' ἀρνηστῆ τὸν ἐθνισμό του».

Μὰ ὁ Καλομοίρης ἔχει τὴν τόλμη νὰ λέη τέτοια παλληκαρίσια λόγια, γιατ' εἶναι Καλομοίρης, εἶναι καλλιτέχνης μὲ τὰ οὖλα του, τὰ λέει αὐτὰ μὲ τόση περηφάνεια γιατὶ καταλαβαίνει πὼς ἔχει τὸ δαιμόνιο τῆς μεγαλοφυΐας μέσα του καὶ πὼς ὁ προορισμὸς ἑνὸς καλλιτέχνη δὲν εἶναι νὰ θαφτῆ στὴν 'Αθήνα ἢ στὸν Πειραιᾶ τὴ στιγμὴ ποὺ ἡ 'Αθήνα ἢ ὁ Πειραιάς,καλὰ ἢ κακά, δὲν τὸν κρίνουνε ἄξιό τους γιὰ νὰ τὸν ὑποστηρίξουνε.

Ὁ Γ. Λαμπελὲτ ὅμως κρύβεται πίσω ἀπὸ τὴν ἀνωνυμία γιὰ νὰ εἰπῆ ὅ,τι λέει, γιατὶ εἶναι Γ. Λαμπελέτ, ποὺ ἴσαμε τὴ στιγμὴ αὐτὴ δὲ μᾶς ἔδειξε πὼς κάτι κρύβει μέσα του, γιατὶ εἶναι Γ. Λαμπελέτ, ἄνθρωπος δηλαδὴ χωρὶς κανένα ἰδανικὸ ἀντάξιο ἑνὸς ἀληθινοῦ καλλιτέχνη,ἐνῶ ἀπεναντίας ἡ καλλιτεχνική του ὑπόσταση—ἂν ὑποτεθῆ ὅτι ἔχει τέτοια—εἶναι βαρυμένη μὲ τὸ ὅτι γνωρίζοντας τὰ χάλια τοῦ 'Ωδείου—κατὰ ποὺ λέει—ἐζήτησε νὰ διοριστῆ καθηγητὴς σ' αὐτό, ὅτι ἀνέλαβε τὴ διεύθυση τοῦ «'Ωδείου Πειραιῶς» καὶ τὄκλεισε σὲ λίγους μῆνες καὶ ὅτι σήμερα εἶναι δάσκαλος τῶν «θεωρητικῶν μαθημάτων» τῆς μουσικῆς—ὁ Γ. Λαμπελὲτ δὲν παίζει κανένα ὄργανο—στὸ μουσικὸ σκολειὸ τῆς Δδος Σοφίας Βέλλα στὸν Πειραιᾶ, μιᾶς διπλωματούχου δηλαδὴ τοῦ 'Ωδείου γιὰ τὸ ὁποῖο «εἶχε,ἔχει καὶ θὰ ἔχη ἕνα ἰδανικό, ν' ἀποδείξη πὼς δὲν ὑπηρετεῖ τὸν ἐθνικό του προορισμό».

*
* *

Τὸν βρίσανε, λέει ὁ Γ. Λαμπελέτ, «χωρὶς νὰ λάβουνε οὔτε κὰν τὸν κόπο νὰ διαβάσουν ὅ,τι ἔγραψε».

Ὁ Λαμπελὲτ μαζὶ μὲ τοὺς «ὑβριστές του» — ἡ ἀλήθεια τὶς περσότερες φορὲς περνιέται γιὰ βρισιὰ —συγκαταλέγει καὶ μένα, χωρὶς νὰ μοῦ κάνη τὴν τιμή (;;), ὅπως στὸν κ. Ξενόπουλο, ν' ἀναφέρη τὸ ὄνομά μου.

Γι' αὐτὲς τὶς βρισιὲς θὰ πῶ δυὸ λόγια σήμερα μὲ τὴ δήλωση ὅτι δὲ θ' ἀσκοληθῶ πιὰ μὲ 'Ωδεῖα καὶ Λαμπελετοαξιώτηδες, ὅσα κι ἂν γράψουνε, ὅσα κι ἂν εἰποῦνε, ὅσες κωμικὲς φυλλάδες κι ἂν τυπώσουνε.

Ὁ Γ. Λαμπελὲτ λέει πὼς τὸν ἔβρισα χωρὶς νὰ τὸν διαβάσω. Μοῦ φαίνεται πὼς δὲ λέει τὴν ἀλήθεια, ἐχτὸς κι ἂν ξεχνάει ἢ δὲν κκταλαβαίνει τί γράφει.

Ἔτυχε νὰ παρακολουθήσω—δυστυχῶς ἢ εὐτυχῶς—ὅλη τὴ δημιουργικὴ ἐργασία—τὴ μουσική, νὰ ξηγούμαστε—ποὺ παρουσίασε ἴσαμε σήμερα ὁ Λαμπελέτ. Καὶ τὴν ἐργασία του αὐτὴ τὴν ἀποτελοῦνε αἱ πρὸς 'Αξιώτην «ἐπιστολαί του» ποὺ δημοσιευτήκανε στὴν «Κριτικὴ» καὶ τὰ ἄρθρα ποὺ δημοσίεψε μὲ τὸ ψευδώνυμο «Ριζοσπάστης» στοὺς «Καιρούς».

Κ' ἐπειδὴ κολακεύομαι νὰ νομίζω πὼς δὲ στεροῦμαι τὴ στοιχειώδη λογική, κ' ἐπειδὴ ὁ Λαμπελὲτ δὲ γράφει πράγματα ποὺ νὰ θέλουνε μυαλὸ ἀκονισμένο γιὰ νὰ μπορέση νὰ μπῆ στὰ «ὑψηλὰ νοήματά του», τὸν κατάλαβα πολὺ καλὰ τί θέλει νὰ πῆ.

Καὶ «ἐρωτῶ» κατὰ ποὺ λέει κι ὁ Θεοτόκης:

— Κάτηγόρησε ἢ δὲν κατηγόρησε ὁ Γ. Λαμπελὲτ πὼς τὸ 'Ωδεῖο εἶναι μιὰ «σχολὴ κλειδοκυμβάλου» («Καιροί» 14 Νοέβρη) καὶ τίποτα παραπάνω;

— Ὑποστήριξε ἢ δὲν ὑποστήριξε στὸ αὐτὸ φύλλο πὼς «*Ὠδεῖον ἐν Εὐρώπῃ σημαίνει ἓν εἶδος μουσικοῦ Πανεπιστημίου, τὸ ὁποῖον ἔχει ὑψίστην σημασίαν κυρίως διὰ τὴν ὕπαρξιν ἐν αὐτῷ τῆς ἕδρας τῆς συνθέσεως, διὰ τὸ ὅτι καλλιεργεῖται εἰς αὐτὸ ἡ μουσική,* ΩΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΤΕΧΝΗ κτλ.»

Καὶ ἀφοῦ τὰ εἶπε, γιατὶ λέει πὼς τὸν βρίσαμε χωρὶς νὰ τὸν διαβάσουμε;

Τὸ εἶπα καὶ τὸ λέω καὶ θὰ τὸ λέω—μίμηση κατὰ τὸ εἶχα, ἔχω καὶ θὰ ἔχω:

Πὼς σκοπὸς τοῦ 'Ωδείου εἶναι νὰ εἶναι ἕνα καλὸ σκολειὸ ποὺ νὰ μαθαίνη τὸν κόσμο μουσική. Δηλαδὴ παραδέχτηκα κεῖνο γιὰ τὸ ὁποῖο ὁ Λαμπελὲτ κατηγορεῖ τὸ 'Ωδεῖο.

Καὶ τί ἄλλο ἀκόμη εἶπα; Πὼς τὸ 'Ωδεῖο δὲν ἔχει σκοπὸ νὰ βγάζη μεγαλοφυΐες, γιατὶ οἱ μεγαλοφυΐες γεννιοῦνται, δὲ γίνονται, ὅπως ὑποστηρίζει ὁ Γ. Λαμπελέτ, λέγοντας πώ; στὸ 'Ωδεῖο ἡ μουσικὴ πρέπει νὰ καλλιεργεῖται ὡς ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΤΕΧΝΗ.

Ἡ «δημιουργία» δὲν καλλιεργεῖται. Τὴ δύναμη τοῦ «δημιουργεῖν» τὴν ἔχουνε διαλεχτοὶ μέσα τους. Καὶ οἱ διαλεχτοὶ αὐτοὶ εἶναι καὶ λέγουνται μεγαλοφυΐες. Τὴ στιγμὴ λοιπὸν ποὺ ὁ Γ. Λαμπελὲτ ζητάει ἀπὸ τὸ 'Ωδεῖο νὰ καλλιεργῆ τὴ μουσικὴ ὡς «δημιουργικὴν τέχνην» ζητάει ἀπὸ τὸ 'Ωδεῖο νὰ βγάζη μεγαλοφυΐες. Κ' οἱ μεγαλοφυΐες εἶπα, λέω καὶ θὰ λέω πὼς δὲ γίνονται.

*
* *

Ἐξακολουθῶντας ὁ Γ. Λαμπελὲτ παραξενεύεται γιατί, λέει, τὸν «πολεμήσανε»—τί ὄρμη λέξη καὶ τί ἐγωϊστικὴ μαζί—γιατὶ εἶπα, χωρὶς νὰ τὸ πῆ «πὼς τὸ 'Ωδεῖο δὲν καλλιεργεῖ τὴν ἐθνικὴ μουσική». Δυστυχῶς, γιὰ τὸ Λαμπελέτ, κι αὐτὸ ξέ-

---

Διψοῦσα, καὶ γονάτισα, καὶ κάτι σοῦ ζητοῦσα
Κ' ἐμπρός σου ὁ λόγος μοῦ ἔλειψεν, ὦ Μοῦσα 'Ιδέα, ὦ Μοῦσα,
Καὶ κρᾶτησες τὸ χέρι μου, «Δοῦλε, σ' ἐμένα!», μοῦ εἶπες,
Στάλαφια τἀστρομέτωπα μὲ πῆγες καὶ στοὺς γρῦπες,
Καὶ μὲ πορφύρα μ'ἔντυσες,καὶ στὸ βωμό σου ἐπάνω,
Μάντισσα, ρήγας πρόσταξες νὰ πέσω νὰ πεθάνω.
Καὶ μοναχὰ δὲ μάντεψες τὸ κάτι ποῦ ζητοῦσα·
Ἕνα ποτῆρι δροσερὸ νερὸ καθάριο, ὦ Μοῦσα.

Τὸ ποτήρι αὐτὸ μὲ τὸ δροσερὸ καθάριο νερό, θὰ τὸ πιεῖ καθένας ποιητὴς στὴ βρύση τῆς καρδιᾶς του, τόσο δροσερότερο καὶ καθαρότερο ὅσο καλύτερα γνωρίσει τὴν καθαυτὸ μπόρεσή του καὶ μείνει εἰλικρινὴς σὲ αὐτή. Ἐκεῖ τὸ πίνει κι ὁ δικός μας ποιητὴς καὶ τόσο συχνότερα ὅσο λιγότερο σκοτίζεται γιὰ τὴν 'Ιδέα Μούσα. Γιὰ τοῦτο δίχως νὰ θέλω νὰ πῶ πὼς λ. χ. οἱ «Πατρίδες» εἶναι δίχως καμιὰ ὀμορφιὰ καὶ πιότερο δίχως ἱστορικὴ ἀξία γιὰ τὰ *πρῶτα βήματα* τῆς ἰδεολογικῆς ποίησής μας, πῶς ἡ «Νέα ὠδὴ τοῦ παλιοῦ 'Αλκαίου» εἶναι ποίημα ἄσκημο καὶ δίχως σοβαρὴ ποιητικὴ ἰδέα, πὼς ἡ «Φοινικιὰ» δὲν ἔχει ἀρκετὲς μελωδικὲς στροφές, πὼς ἀκόμα στὰ «Κομμάτια ἀπ' τὸ τραγούδι τοῦ Ἥλιου» δὲν καταφέρνει κάπιες φορὲς νὰ μᾶς δόσει μιὰ ἰδεολογικὴ συγκίνηση ὁ ποιητής, ὅμως μοῦ φαίνεται πὼς ἡ συγκίνηση αὐτὴ γίνεται ἀσύγκριτα ἀνώτερη ἐκεῖ ποὺ ὁ ποιητὴς δὲν ἀγωνίζεται νὰ βγεῖ ὄξω ἀπὸ τὸν ἑαυτό του καὶ φυσικὰ καὶ καταφέρνει νὰ φτάσει σ' ἀνώτερα τεχνικὰ ἀποτελέσματα. Λ.χ. μὲ τὸ «Τραγούδι ἑνὸς πατέρα» μὲ συγκινεῖ ἐμὲ περσότερο παρὰ μὲ ὅλα τἄλλα ἰδεάσματα τῶν «Πατρίδων», ὁ «Παράλυτος στὴν ἀκροποταμιά»,τὸ «Ἁπλὸ τραγούδι» καὶ τὸ «Μίλημα μὲ τὰ λουλούδια» εἶναι γιὰ μὲ ἀνώτερα ποιήματα ἀπὸ ὅλα τἄλλα γύρω τους, στὶς «Ἑκατὸ φωνὲς» εἶναι τεχνίτης καὶ ποιητὴς ἀνώτερος καὶ μᾶς ξεσκεπάζει τὴ ζωὴ βαθύτερα ὅταν αἰστάνεται ἁπλὰ καὶ φυσικὰ καὶ τραγουδάει καὶ ζωγραφίζει τὰ γνώριμα, παρόταν θέλει νὰ σκεφτεῖ βαθιὰ καὶ μεταφυσικὰ ἢ ἀνασκαλέβει τὰ βιβλία καὶ στὸν «Ἀσκραῖο» καὶ στὶς «Ἀλυσίδες» φτάνει σὲ ποίηση σοβαρότερη, βρίσκει τόνους ποιητικοὺς πιὸ δυνατοὺς καὶ βαθιοαίσθητους πραματικὰ ὅσο περσότερο κοιτάζει τὴ ζωὴ μὲ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς καὶ μπορεῖ καὶ ξεμακραίνει ἀπ' τὴ φιλολογία τοῦ βιβλίου. 'Ιδέα κίνησε τὶς «Ἀλυσίδες», μὰ ἡ ἰδέα κατορθόνει καὶ γένεται αἴστημα καὶ παίρνει πλαστικὴ μορφὴ καὶ συγκινεῖ ψυχὴ καὶ νοῦ. Ἕνα ὅραμα τοῦ ποιητὴ ἰδωμένο μὲ ποιητικὰ πράματις μάτια, γιὰ τοῦτο καὶ δοσμένο μὲ δύναμη καὶ μὲ γοργάδα δραματικὴ πολλὲς στιγμές, γιὰ τοῦτο καὶ φτερωμένο, δροσισμένο μὲ πολλὴ λυρικὴ πνοή. Μιὰ ὅμια λυρικὴ πνοὴ σὲ στίχο μελωδικότερο—δίχως μὲ τοῦτο νὰ παραγνωρίζω τὸ ἁρμονικὸ τῶν «Ἀλυσίδων»—φυσάει ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη στὸν «Ἀσκραῖο». 'Ιδέα τὸ ἴδιο κίνησε καὶ τοῦτο τὸ λυρικὸ διάχυμα τοῦ Παλαμᾶ, μὰ τὸ αἴστημα, ὅπου μετουσιόνεται, δίνει ὀμορφιὰ καὶ μουσικότη στὴν ἰδέα. Δὲν τὸ κρύβω πὼς ἂν εἶταν δυνατὸ στὸν ποιητὴ νὰ συμμάζονε τὸ ποίημά του στὸ μισὸ τουλάχιστο, θὰ κέρδιζε σὲ δύναμη καὶ σὲ μορφή. Ὡστόσο ἡ πλατυρρημοσύνη δὲν πρέπει νὰ μᾶς κάμει νὰ μὴν ὁμολογήσομε τὴν ὀμορφιὰ ποὺ φτάνει τὸ τραγούδι του σὲ πολλὰ μέρη:

Τυφλὸς τοῦ 'Ολύμπου ραψῳδὸς ὁ θεῖος Μελησιγένης,
Θνητοὺς ἀτάραχα, ἥρωες, θεοὺς ὑμνολογᾷ.
Ἀπὸ μιὰ βρύση ἀνήσυχη, τραγοῦδι μου ἐσύ, βγαίνεις,
Κ' ἡ λάβα πάντοτε εἶσ' ἐσὺ κ' ἡ φουσκοθαλασσιά.

φυγε ἀπὸ τὴν ἄκρη τῆς πέννας του καὶ τὄγραψε.

«Ἔπρεπε», γράφει ὁ Λαμπελέτ, ἐννοῶντας τὸ Ὠδεῖο, «ἀντὶ νὰ εἶχε συγκεντρώσει ὅλες του τὶς ἐνέργειες εἰς τὸ νὰ παράγῃ θηλυκὲς κλειδοκυμβαλιστικὲς μετριότητες, νὰ εἶχε δώσει μεγάλη σημασία στὴν ἀνάπτυξη τοῦ κλάδου τῶν ἀνωτέρων θεωρητικῶν μαθημάτων(1) καὶ νὰ προετοίμαζεν ἔτσι τὸ ἔδαφος γιὰ τὴν ἵδρυση μιᾶς τάξης ὅπου νὰ σπουδάζεται σοβαρὰ ἡ σύνθεση καὶ ὅπου οἱ Ρωμιοὶ μαθητὲς ἀφοῦ θὰ ἀποκτοῦσαν τέλεια μόρφωση, θἄβρισκαν κ' ἕνα πολύτιμο ἐθνικὸ ὑλικὸ λαϊκῶν τραγουδιῶν ὅπου θὰ ἐπότιζαν τὴν ψυχή τους καὶ θὰ προετοίμαζαν ἔτσι τὴ ρωμαίϊκη τέχνη γιὰ τὸ μέλλον».

Καὶ τί ἔγραψα ἐγώ; Πὼς τὰ «δημοτικά μας τραγούδια» ποὺ ἀπάνω σ' αὐτὰ θὰ δημιουργηθῇ ἡ ἐθνικὴ μουσικὴ θὰ τὰ χρησιμοποιήσουνε ἐκεῖνοι ποὺ θὰ ἔχουν τὴ δύναμη νὰ τὰ χρησιμοποιήσουνε, καὶ οἱ ὁποῖοι μπορεῖ καὶ νὰ βγοῦνε κι ἀπὸ τὸ Ὠδεῖο, μπορεῖ ὅμως καὶ νὰ μὴ βγοῦνε, κ' ἔφερα γιὰ παράδειγμα τὸ Λάβδα.

Καὶ γιὰ νὰ τελειώνω.

«Καὶ μιὰ ἄλλη ψευτιὰ ποὺ εἴπανε γιὰ μένα — λέει ὁ Γ. Λαμπελὲτ—εἶναι πὼς γυρεύω στὸ Ὠδεῖο νὰ φέρω τὴν Ἰταλικὴ μουσική».

Κι ὅμως κι αὐτὸ τὄπε ὁ Λαμπελέτ. Κι ἂν δὲν τὄπε καθαρὰ καὶ ξάστερα στὰ ἄρθρα του ποὺ δημοσιευτήκανε στοὺς «Καιροὺς»—ποὺ γιὰ κείνους ποὺ ξέρουνε νὰ διαβάζουνε τὄπε κκθαρώτατα — τὄπε φαρδειὰ πλατειὰ στὶς πρὸς Γ. Ἀξιώτην ἐπιστολές του, ποὺ δημοσιευτήκανε στὴν «Κριτική».

Νὰ λοιπὸν τί ἔγραφε σ' ἕνα γράμμα ὁ Γ. Λαμπελὲτ («Κριτικὴ» σελ. 195):

«Αὐτὸ λοιπὸν τὸ ἐμφυσᾶν καὶ τὸ ἐπιβάλλειν μὲ τὸ στανιὸ ὡς θρησκείαν εἰς τὰς ψυχάς μας – ἐννοεῖ τὸ Ὠδεῖο—ν' ἀγαπήσωμεν ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον ὅ,τι εἶναι ἄκρα ἐκδήλωσις καλλιτεχνικὴ—ἐννοεῖ τὴ Γερμανικὴ μουσικὴ—ἑνὸς ἀπὸ μακρῶν αἰώνων πολιτισμένου λαοῦ, **οὐσιωδῶς δὲ διαφέροντος εἰς τὴν αἴσθησιν καὶ τὸ αἴσθημα καὶ τὴν ἀντίληψιν ἀπὸ τὴν ἰδικήν μας,** πρέπει νὰ καταπολεμήσουν ὅλοι, ποὺ ἔχουν ἀκριβῆ αἴσθησιν τῶν πραγμάτων—ἐννοεῖ τὸν ἑαυτόν του—ὅσοι ἀγαποῦν πραγματικῶς τὸν τόπον των καὶ ζητοῦν τὴν ἀληθινὴν πρόοδόν του».

Σ' ὅλες του δὲ τὶς ἐπιστολὲς ὄχι ἀφίνει νὰ νοηθῇ, ἀλλὰ τὸ λέει καθαρὰ καὶ ξάστερα πὼς τὸ Ὠδεῖο ἔχει πάθη ἀπὸ *Ἰταλοφοβία*, ἂν καὶ ἡ Ἰταλικὴ μουσικὴ «εἶναι πλησιεστέρα στὴν ἀντίληψιν τῶν Ἑλλήνων, συντελεστικωτέρα εἰς τὴν φυσικὴν των πρόοδον, ποὺ ἠμπορεῖ χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ φόβος νὰ βλαφθῇ ἡ ψυχική τους ὑγεία, νὰ ὠφελήσῃ τόσον ὅσον ἠμπορεῖ νὰ ὠφελήσῃ ἕνα κομμάτι τοῦ Βετχόβεν ἢ τοῦ Μπὰχ εἰς τοὺς δυναμένους νὰ τὸ ἐννοήσουν» («Κριτικὴ» σελ. 283).

***

Μποροῦσα ν' ἀραδιάσω κι ἄλλες περικοπὲς ἀπὸ τὰ ἄρθρα καὶ τὶς μελέτες τοῦ Γ. Λαμπελὲτ γιὰ νὰ τοῦ ἀποδείξω πὼς τὸν παραδιάβασα καὶ πὼς κατὰ τὴν περίσταση ἀλλάζει ἀλὰ Ἀρτσέλη πρόσωπο, ὄνομα καὶ ἰδέες.

Μὰ οἱ στήλες τοῦ «Νουμᾶ» εἶναι πολύτιμες, πολυτιμώτερες ἀπὸ τὶς μουσικὲς γνώσεις καὶ συμβουλὲς τοῦ Γ. Λαμπελέτ.

Θ. Ν. ΣΥΝΑΔΙΝΟΣ

(1) Ὁ Γ. Λαμπελὲτ εἶναι δάσκαλος στὰ «θεωρητικὰ μαθήματα».

ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ

Ἄκου, ὁ Ἀσκραῖος εἶμ' ἐγώ, δὲν εἶμ' ἐγὼ τεχνίτης
Τῶν ἥσυχων χρυσόνειρων, τῶν ἱλαρῶν σκοπῶν,
Τῆς μαύρης γῆς ποῦ τὴν πατῶ μὲ σέρνει ἐμὲ ὁ μαγνήτης,
Ὁ νοῦς μου πάει μὲ τὰ φτερὰ τῶν ἀναστενασμῶν.
Ραχοῦλες, εἶμαι ὁ πιστικὸς τῆς ἥμερης ἀρνάδας,
Ὀργώνω, σπέρνω, ἱδροκοπῶ, τοῦ κάμπου δουλευτής,
Καὶ λούζω τὸ τραγοῦδι μου στῆς δροσοπρασινάδας
Τὰ δάκρυα καὶ στὰ δάκρυα τῆς δύσκολης ζωῆς.
Ξωμάχο εἶσαι, τραγοῦδι μου, τἀλέτρ' εἶν' ἡ χαρά μου,
Τὰ κύματά τους ταίριασαν τὰ στάχια καὶ οἱ ρυθμοί,
Ρηγάδων ξεφαντώματα δὲν ξέρουν τὄνομά μου,
Τὸ ξέρ' ἡ μοναξιά, τὸ φῶς καὶ ἡ νύχτα, καὶ ἡ ψυχή.
Καματερά, τὸ ξέρετε, σπρωγμέν' ἀπ' τὴ βουκέντρα,
Μιὰ λάμψη ἀξήγητη φωτάει τὰ βύθη σας θαμπά,
Τὸ διαλαλᾶν οἱ γέρανοι, καὶ τὰ μεγάλα δέντρα
Τἀκοῦσαν καὶ περπάτησαν, κ' ἤρθανε πιὸ σιμά.

Στὸ χῶμα τὸ πρωτόγονο τῆς γύμνιας τὰ τσακάλια
Μέσ'στῶν πατέρων μου οὔρλιαζαν τὶς ἄχαρες ζωές,
Σκληρὰ εἶταν τἀπαλόπνοα αἰολικὰ ἀκρογιάλια,
Ναῦτες Κυμαῖοι μᾶς σπρώξανε πρὸς θάλασσες πλατειές.
Ναῦτες Κυμαῖοι μᾶς ρίξανε σ' ἀγνώριστα λιμάνια,
Λαλοῦσε ὁ ζίζηκας, ἀνθοῦσεν ἡ ἀγριαγκαθιά,
Κ' ἤρθες νὰ βρῆς ἀνάπαψη,τρικυμισμένη ὀρφάνια,
Σὲ καλοκαίρια ἀγέλοστα καὶ σ' ἄγρια χειμαδιά.
Ἄσκρα, στὴ ρίζα τοῦ ἱεροῦ βουνοῦ μαυρολογοῦσες,
Πῆρ' ἀπὸ σένα τὴν τραχειὰ κι ἀστόλιστη φωνή,
Ἐμὲ δὲ μὲ βυζάξανε στὸν Ἑλικῶνα οἱ Μοῦσες.
Ἐμὲ μὲ πικρανάθρεψαν οἱ φτώχιες καὶ οἱ καημοί.

(Ἀκολουθεῖ)

ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

Κάθε τ' ἀγέρα φύσημα,
Στὰ σιωπηλὰ δρομάκια
Τοῦ περβολιοῦ τοῦ ἔρημου
Σκορπάει διαβατικὰ
Φύλλα χλωμά, νεκρόφυλλα,
Καὶ φεύγοι ν τὰ πουλάκι
Μὲ θρήνων κελαδήματα
Ἀπ' τὰ γυμνὰ κλαδιά.

Εἶχα βαθειὰ μὲς στὴν ψυχὴ
Ὡραῖο περιβόλι,
Ὁλάνθιστο καὶ μυριστὸ
Μὲ φύλλα δροσερά,
Καὶ τὰ πουλιὰ ποὺ ὁλόχαρα
Παίζαν στὴ μυροβόλη
Ἀγκάλη του, τραγούδαγαν
Σὲ πράσινα κλαδιά.

Μὰ τοῦ ἀνέμου φύσηξε
Κακότυχη πνοή.
Κάθε μου φύλλο πράσινο,
Ἀλλάζει τὴ θωριά του...
Κ' εἶταν ἡ κάθε ἐλπίδα μου
Ποὺ ἔγερνε νεκρή,
Στὸν κῆπο τώρα τὸ βουβὸ
Μὲ τὰ γυμνὰ κλαδιά του.

Εἰς τὰ κλωνάρια τἄφυλλα
Τοῦ περβολιοῦ τοῦ ἔρμου
Θἀνθίσῃ πάλι ἡ ἄνοιξη
Θἀρθοῦν καὶ τὰ πουλιά.
Μὰ στὴν ψυχή μου φύσηξε
Μία πνοὴ ἀνέμου
Ποὔειταν φαρμάκι κ' ἔσταξε
Τὴ νέκρα στὰ κλαδιά.

ΚΛΕΑΡΕΤΗ ΔΙΠΛΑ

ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΤΟ ΣΚΟΛΕΙΟ*)

4.

Η ΠΡΩΤΗ ΧΡΟΝΙΑ

Ὁ δάσκαλος τοῦ Θύμη ἄρχισε ἀπὸ τὶς πρῶτες ἀκόμα μέρες τοῦ Σταυροῦ νὰ διδάσκῃ στὰ παιδιὰ τὰ γράμματα καὶ τὴν πρώτη ἀνάγνωση μ' ἕναν τρόπο παμπάλαιο καὶ πνεματοχτόνο. Ἂν καί, σὰ σπούδαζε, εἶχε μάθει κουτσὰ-στραβὰ καμπόσα παιδαγωγικὰ κ' εἶχε κάνει λίγη πραχτικὴ ἐξάσκηση διδασκαλίας, ὅπως εἶναι δὰ γνωστὰ σ' ὅλους μας, ἄφινε ὅμως ἄλλοτες ἀπὸ ἄγνοια κι ἄλλοτες ἀπὸ φυγοπονία ἀπαραίτητες διδαχτικὲς ἀρχές, ἀναγκαιότατες μεθοδικὲς ἀπαίτησες καὶ σπουδαίους παιδαγωγικοὺς ὅρους. Ὅλες οἱ γνῶσες του εἴταν ἀστήριχτες, ἡ μάθησή του μισή, ἡ καρδιά του ξερή, ὁ νοῦς του στεῖρος, ἡ γλώσσα του νεκρή, τὸ παιδευτικό του σύστημα σάπιο καὶ τὸ ἔργο του θανατηφόρο.

Μὰ ὅσο καλοσυνείδητος καὶ ρέχτης κι ἂν εἶναι ὁ Ρωμιὸς δάσκαλος, ὅσο κανονικὲς καὶ γόνιμες σπουδὲς κι ἂν ἔχει κάνει, ὅσο ἀξιοσέβαστη εἶναι ἡ μάθησή του κι ὅσο ζωντανὴ ἡ ἀγάπη του πρὸς τὰ παιδιὰ καὶ τὴν πατρίδα μας, ὅσο κι ἂν ἀδιάκοπα καταγίνεται κατὰ τὸ μεγάλο παράδειγμα τοῦ Pestalozzi «νὰ ἐπιδιώκῃ μὲ τὴν ἀγωγὴ κι ἀκοίμητα νὰ ποθῇ ὄχι τίποτ' ἄλλο, παρὰ τὸ τέλος τῆς δυστυχίας τοῦ λαοῦ», εἶναι ὁλωσδιόλου ἀδύνατο νὰ φέρῃ ἀποτελεσματικὰ πλεονεχτήματα στὴν παίδεψη καὶ στὴν ἀνατροφὴ τῶν παιδιῶ μας. Κι αὐτὸ προέρχεται γιατὶ τὰ πάντα μέσα στὸ σκολειὸ καὶ συστήματα καὶ βιβλία καὶ προγράμματα καὶ γλώσσα καὶ συνήθειες καὶ μέσα εἶναι θεώρατα μπόδια, ποὺ στημένα μένουνε παντοτινὰ μπροστά του καὶ ποὺ ματαιώνουν ὅλες τὶς εὐγενικὲς προσπάθειές του καὶ στεφανώνουνε μὲ τῆς ἀποτυχίας τἀγκάθια τὸ ματαιόπονο ἔργο του. Πόσοι νέοι μὲ διαλεχτὲς καρδιὲς καὶ μυκλὰ γερὰ δὲν ξοδέψανε, χωρὶς ἀποτέλεσμα, ὅλο τὸ σφρῖγος τῆς νιότης του κι ὅλη τὴ δρόσο τῆς ζωῆς τους στὸ σισύφειο ἔργο τῆς ἐκπαίδεψης τῶν παιδιῶ μας καὶ δὲ σωριαστήκανε νωρὶς-νωρίς, σαράβαλα ἀπὸ τὴν ἐξάντληση, σὲ μιὰ σκοτεινὴ γωνιὰ τῆς κοινωνίας μὲ μοναχὸ κέρδος τὴ θλιβερὴ σκέψη πὼς ὁλοκληρωτικὸς ὄλεθρος μᾶς περιμένει, ἂν ὅσο μπορεῖ πιὸ γλήγορα δὲν ἀλλάξουμε ἀπὸ τὰ θεμέλια καὶ δὲ μεταρρυθμίσουμε πέρα ὡς πέρα καὶ μὲ μιὰ τὸ παιδευτικό μας σύστημα!

Μὰ καιρὸς εἶναι νὰ ρίξουμε μιὰ προσεχτικὴ ματιὰ στὰ πρῶτα τοῦ παιδιοῦ μαθήματα, στὴ διδασκαλία τῶ γραμμάτων. Στὰ σκολειά μας καὶ στὸ ἔργο τῆς διδασκαλίας τῶ γραμμάτων παρατηρίεται ἕνα φαινόμενο ξεχωριστὸ ποὺ δὲν πιστεύω νὰ ὑπάρχῃ σὲ κανέν' ἄλλο Ἔθνος καὶ ποὺ μὲ τὸ νὰ παρέχῃ στὸ ἔργο αὐτὸ δυσκολία σημαντικὴ συντελεῖ, κοντὰ στἄλλα, στὸ βάσανο καὶ τὴν τυραννία τῶ δυστυχισμένω μικρῶ μας. Παντοῦ ἀλλοῦ εἶναι γνωστὸ πὼς κ' ἡ γραφτὴ γλώσσα κ' ἡ μιλούμενη, ἡ λαλιά, στηρίζουνται ἀπάνω στοὺς ἴδιους φωνολογικοὺς νόμους καὶ στὴν ἴδια φτογγολογία. Καὶ γι' αὐτὸ δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ βρῆς στὴ γραφτὴ γλώσσα συνδυασμοὺς γραμμάτων, ποὺ δὲν ἀπαντιοῦνται καὶ στὸν προφορικὸ λόγο καὶ ποὺ γι' αὐτὴ τὴν αἰτία εἶναι, ὡς ἀσυνείθιστοι κι ἀφύσικοι, πάρα πολὺ δύσκολοι. Τὰ φωνητικὰ ὄργανο τοῦ Ρωμιοῦ καὶ μάλιστα τοῦ μικροῦ παιδιοῦ μας μὲ δυσκολία μποροῦν νὰ προφέρουνε κ' εἶναι σὰν ἀδύνατο νὰ συνειθίσουνε ποτὲ σ' αὐτὰ τῶ γραμμάτω τὰ ζευγαρώματα, ἀνύπαρχτα στὴ ζωντανὴ δημοτική: χθ, σθ, σχ, φθ, πτ, νδ, κτ, γχ, γξ, μβ, φς (ευς), κτρ, νδρ, μβρ, μβλ, φσθ (θραυσθείς), κ.τ.λ. Ἀπόδειξη πὼς καὶ τοὺς πιὸ γραμματισμένους καὶ στὶς πιὸ ἐπίσημες ὁμιλίες τους, μ' ὅλη τὴν προσοχὴ ποὺ καταβάλλουνε, τοὺς ξεφεύγουνε τά: ἀστενής, τὸν ἄναντρον,χτηματικὸς κ.τ.τ.Τὶ τώρα γίνεται στὸ σκολειὸ εἶναι ἀπερίγραφτο. Ὁ ἕνας μαθητὴς εἶναι ἀδύνατο νὰ σοῦ προφέρῃ τὸ βασιλεὺς φς, κι ἄλλοτε

*) Κοίταξε φύλλα 350, 352 καὶ 370.

σοῦ τὸ λέει βασιλὲψ κι ἄλλοτε βασιλές· ὁ ἄλλος τὸ γαμβρὸς σοῦ τὸ προφέρνει πάντα γαμβρός, ὅπως τὸ λέει ὁ λαός μας· ὁ ἄλλος κλαίει μὴ μπορῶντας, μ' ὅλη τὴν καλή του θέληση νὰ διαβάση τὰ περίφημα: τὸν σθεναρόν, εὔπεπτος, εὔθραυστος, φάρυγξ μου κ.τ.τ. Καὶ καταλαβαίνετε τὸν κόπο, τὴ θλίψη, τὴν ἀπελπισιὰ καὶ τὸ μαρασμὸ τῶν παιδιῶ μας μπροστὰ στὴν ἀδυσώπητη ἐπιμονή μας νὰ συνειθίσουμε τὴ γλώσσα τους, καλὰ καὶ σώνει, στὴν ψεύτικη καὶ βάρβαρη αὐτὴν προφορὰ τῆς καθαρεύουσας.

Καὶ σύγκαιρα μὲ τὴ διδασκαλία τῶ γραμμάτων καὶ τῆς πρώτης ἀνάγνωσης ἀρχινάει ἡ μονότονη κ' ἐπίπονη λεξιμάθεια, ποὺ ξαπλώνεται σ' ὅλα τὰ χρόνια τῆς ἐκπαίδεψής μας, ἡ λεξιμάθεια ποὺ εἶναι τὸ μοναχὸ κέντρο ποὺ γύρω-γύρω του στρέφεται ὅλη ἡ σκολικὴ ἐργασία μας, ἡ ξερὴ λεξιμάθεια ποὺ λογαριάζεται ἀκόμα κι ἀπὸ τοὺς πιὸ φρόνιμούς μας—ἄλλοί!—ὡς μόνος σκοπὸς τοῦ σκολειοῦ. Φυλλομετρῶ αὐτὴ τὴ στιγμὴ ἕν' Ἀρφαβητάρι ἀπὸ τὰ πιὸ συνειθισμένα καὶ σ' ἑφτὰ μονάχα φύλλα ἀπαντῶ αὐτὲς τὶς ὅλως-διόλου ἄγνωστες λέξες, ποὺ τὸ παιδάκι θέλοντας καὶ μή, μπορῶντας καὶ μή, εἶναι ὑποχρεωμένο νὰ μάθη τὴ σημασία τους καὶ νὰ ξέρη νὰ τὶς ἐξηγάη: ἴα, ὠά, ὗς, ὠά, ναός, κύων, ταῶς, ὦτα, θύρα, γαλῆ, ροδῆ, δόρυ, κυψέλη, ξίφη, ἀξίνη, ἀγέλη, ξιφίας, μύες, ὑγιής, ταχέως, ἀήρ, ἱέραξ, χάνδαξ, μέλας, βήξ, μύκης, νῆσσα, τάπης, ἀλώπηξ, κατηφής, νάρθηξ, καρφίς, πεδιάς, παρῆλθε, πάσης, παγίς, κηκίς, σίκαλις, τέρψις, καρίς, κίσσα, ὅλος κ.τ.λ. Λογαριάστε πόσο φοβερὸ εἶναι. Καὶ φανταστῆτε σὲ τί θέση βρίσκεται ὁ δάσκαλος, ὅσο καλὴ θέληση κι ὅσην ὄρεξη κι ἂν ἔχη, σὰν ὑποχρεώνεται σὲ μιὰ τοῦ Ἀρφαβηταριοῦ σελίδα, ποὺ εἶναι ἀνάγκη νὰ τὴν κάνη ἕνα μάθημα γιὰ νὰ προφτάξη νὰ διδάξη τὴν ὕλη του, νὰ ἐξηγήση καὶ νἀναγκάση παιδιὰ ἕξη χρονῶνε νὰ μάθουνε δεκκεφτὰ ἄγνωστες λέξες (κ. Ἀλφαβ. Ἀ. Ἀράπη, Κων]πολις, 1907, σελ. 86: καγχάζω, ἔγχελυς, ἀγχόνη, συγχαίρω, φονεύς, ἰχθύς, λόγχη, συνάγχη, φάραγξ, εὔσπλαγχνος, φάλαγξ, λάρυγξ, ἔντομον, σάλπιγξ, φάρυγξ, σφίγξ, πλάστιγξ).

Τὴν ἐποχὴ ποὺ θὰ διδάσκαμε στὰ παιδιά μας μὲ ζωντανὰ λόγια στὴ δική τους φτογγολογία καὶ σὲ γνωστὲς ἀπάνω λέξες καὶ φράσες καὶ στὸ τυπικὸ καὶ συνταχτικὸ τῆς μητρικῆς τους γλώσσας τὰ γράμματα καὶ τὴν ἀνάγνωση καὶ θὰ δίναμε, ὅπως ἀπαιτεῖ ἡ παιδαγωγία κι ὅπως κάνουν ὅλα τὰ ζωντανὰ ἔθνη, δύναμη καὶ πλάτος κ' ἔχτασι στὸ πραγματογνωστικὸ μέρος, ποὺ ζυπνᾷ τὴν αὐτενέργεια κ' ἐξεγείρει τὸ παρατηρητικὸ καὶ προκαλεῖ τὸ διαφέρο κι ἀργότερα τὴν ἀκοίμητη κλίση καὶ δυναμώνει τὴν κρίση καὶ βάνει γερὰ τὰ θεμέλια τῶν παραστάσεων ποὺ ἀπάνω τους θὰ στηριχτοῦνε ἀργότερα οἱ γνῶσες τῆς ζωῆς κ' οἱ Ἐπιστῆμες, καὶ γεννᾷ τὴ φιλομάθεια, ποὺ κατὰ τὸ J. Lubbock, εἶναι προτιμότερη κι ἀπὸ τὴ μάθηση, ἐμεῖς ξοδεύουμε τὸν καιρό μας, σάμπως ὑποταγμένοι τελειωτικὰ σὲ καποια μοιραία μας καταδίκη, νὰ τοὺς μαθαίνουμε μὲ τρόπο ἀφαιρεμένο κι ἀποχτηνωτικὸ λέξες, μονάχα λέξεις.

Μὰ γι' αὐτὸ τὸ ζήτημα χρειάζεται πλατύτερος λόγος.

ΜΙΧ. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

— Ὁ κ. Κ. Θεοτόκης εἶχε τὴν καλοσύνη νὰ χαρίσει στὸ «Νουμᾶ» ὅλα τἀντίτυπα «Τὰ Γεωργικὰ τοῦ Βεργίλιου». Τὴν περασμένη βδομάδα λάβαμε τὴν κάσα μὲ τὰ βιβλία ἀπὸ τὴν Τυβίγγη καὶ τὰ τιμολογήσαμε πενήντα λεφτὰ τὸ κάθε ἀντίτυπο γιὰ τοὺς ἀναγνῶστες μας, δίχως παραπανιστὸ ἔξοδο γιὰ τὰ ταχυδρομικά.

— Κι ὁ Ἴδας χάρισε στὸ «Νουμᾶ» τὴν ἔκδοση τῆς «Σαμοθράκης» του. Γι' αὐτὸ κ' οἱ ἀναγνῶστες μας μποροῦνε νὰν τὴν ἀγοράζουν ἀπὸ τὰ γραφεῖα μας μονάχα μιὰ δραχμή.

— Λάβαμε προχτὲς ἕνα ἄρθρο τοῦ Καλομοίρη μὲ τὸν τίτλο «Μουσικοάμουσες, ἄνοστες καὶ νόστιμες κι ὅλων τῶ λογιῶν κουβέντες» κ' ἕνα ἄρθρο τοῦ Βάρβογλη μὲ τὸν τίτλο «Μουσικὲς ἐβγένειες». Τἄρθρ' αὐτὰ θὰν τὰ δημοσιέψουμε μὲ τὴ σειρὰ ποὺ ἤρθανε στὰ γραφεῖα μας, ἀρχινώντας τὴν ἄλλη Κεριακὴ μὲ τὸ ἄρθρο τοῦ Καλομοίρη.

— Ἀβρὰμ ἐγέννησε τὸν Ἰσάκ, Ἰσὰκ ἐγέννησε τὸν Ἰακώβ κτλ. Ἔτσι καὶ στὰ «Παναθήναια» Κουρτίδης ἐγέννησε Ξενόπουλον, Ξενόπουλος ἐγέννησε Ζερβὸν Ἀρέταν, γιὰ νὰ κρατηθεῖ ἡ «Παναθηναΐκη» παράδοση, πὼς ὅσοι γράφουν κριτικὲς (ἂς τὶς ποῦμε κ' ἔτσι) ἐκεῖ μέσα, πρέπει νὰ βοίζουνε συστηματικὰ τὸν Ψυχάρη.

— Τὸ ζήτημα εἶναι τώρα νὰ δοῦμε ποιόνε θὰ γεννήσει ὁ Ἀρέτας. Καὶ νὰ σᾶς ποῦμε τὴν ἀληθεια, τὸ ζήτημα αὐτὸ τὸ σπουδαιότατο παραμέρισε ὅλα τἄλλα, ἀφοῦ κι ὁ «Στρ. Σύνδεσμος» ἀρχίνησε νὰν τὸ συζητεῖ.

— Ὁ φίλος Νίκος Βέης καταχάρηκε ποὺ μαθεύτηκε πὼς θὰ ἱδρυθεῖ κ' ἕδρα τῆς Νεολληνικῆς φιλολογίας στὸ Πανεπιστήμιο. Τώρα, λέει, τὄνειρό του εἶναι νὰ γίνει καθηγητὴς καὶ «νὰ ἑρμηνεύση ἀπὸ τῆς Πανεπιστημιακῆς καθέδρας τὰ ἔργα τοῦ Ψυχάρη». Μακάρι.

— Καὶ τοῦτο τὸ ἀθάνατο πεζογραφάκι ἀπὸ τὴν «Ἀκρόπολη» τῆς Παρασκευῆς:

— «Ἡ προχθεσινὴ Ἐγκύκλιος τοῦ κ. Γ. Μιστριώτη διὰ τῆς ὁποίας εὐχαριστοῦσε τὸν Σύνδεσμον, τοὺς Ἡγέτας τῶν κομμάτων, τὸν Ὑπουργὸν τῆς Παιδείας, τὰς Μεγάλας Δυνάμεις, διότι τὸν ἐκήρυξαν ἀνώτερον γήρατος καὶ ραμολισσεμάν, παρέβαλλε δ' ἑαυτὸν πρὸς τὸν στρατηγὸν Σμολένσκη, καταδικάζει τὴν Ἑλλάδα νὰ ὑποστῇ ἡ ἰδία μαλάκυνσιν τοὐλάχιστον ἐπὶ δύο γενεὰς ἀκόμη.

«Ὅταν αὐτὸν τὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ πνευματικοῦ μαρασμοῦ καὶ τῆς ἠθικῆς τοῦ Ἔθνους φρενοβλαβείας τὸν ἐξουσιοδοτῶμεν νὰ βγαίνῃ ὡς ἐργολάβος θεάτρου νὰ ὑποκλίνεται δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ διὰ τοὺς στεφάνους ποῦ τοῦ δίνει τὸ Ἔθνος, τότε τὸ Ἔθνος αὐτὸ ὄχι μὲ τέτοιαν ἐπανάστασιν ὡς ἡ τῆς 15 Αὐγούστου, ἀλλ' ἀπὸ ἑκατὸν τοιαύτας δὲν σώζεται ἀπὸ τὴν καταδίκην.

«Τὸ ξεμιστριώτισμα φεῦ! ἀπαιτεῖ γενεὰς γενεῶν!»

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Ἐνάρετο. Ἀφοῦ ἐπιμένεις, σοῦ δημοσιεύουμε δῶ τὸ «Σ' ἕνα διάσημο κριτικὸ» ἐπίγραμμά σου «σὲ δυὸ φωνές»:

Μιὰ φωνὴ

Τόσον καιρὸ ποῦ κρύβουνταν οἱ κριτικές σου χάρες,
Ἀρέτα, μὲ τὶς ἄρες σου ποὺ πλάθεις τόσες μάρες;
Κι ἂ μαργαρίτες κολυμπᾶν στὰ κριτικά σου βάθη,
Τάχα στὰ «Παναθήναια» δὲ βρίσκεται καλάθι;

Ἄλλη φωνὴ

Ἀρέτας εἶναι κριτικὸς—φυσάει τὸ φρέσκο ἀγέρι.
Μὲ τὸ ζερβό του τὸ μυαλό, μὲ τὸ ζερβό του χέρι.
Μὰ πάντα παραπέφτουνε τὰ κριτικά σου βάθη.
Τάχα τὰ «Παναθήναια» δὲν εἶν' ἕνα καλάθι;

κ. Τηλ. Καβ. στὴν Κέρκυρα. Λάβαμε τὸ γράμμα σου, μὰ δὲν εἶχε μέσα καὶ τὸ ἀντίτιμο γιὰ τὸ βιβλίο καὶ γι' αὐτὸ δὲ σοῦ τὸ στείλαμε.—κ. Γηραλέο. Τὸ «Ἀνήκω σὲ μιὰ σχολὴ ποὺ δὲν παραδέχεται καμιὰ σχολὴ» δὲν εἶναι πρωτότυπο. Τὸ κήρυξε χρόνια τώρα ὁ μακαρίτης «Παλιάνθρωπος» μὲ τὸ περίφημό του «ἡ ἀρχή μου εἶναι νὰ μὴν ἔχω καμιὰν ἀρχή». Ὅσο γιὰ τὴ μανία τοῦ νεοαντρισμοῦ ποὺ 'πιασε μερικοὺς μερικοὺς δικούς μας, νὰ μᾶς συμπαθᾶς, μὰ εἶναι τὸ ἴδιο σὰ νὰ βγεῖ ὁ φίλος κ. Μανόλης Γουβέλης στοὺς δρόμους καὶ νὰ παραμερίζει τὸν κόσμο μὲ τὸ ραβδί του, φωνάζοντας «Τόπο στοὺς νέους!»

ΛΑΧΕΙΟΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΡΑΧΜΑΙ 1,000,000 ΚΕΡΔΗ

Καθ' ἑκάστην κλήρωσιν ἐκδίδονται 100,000 γραμμάτια ἀξίας . . . 400,000 παρέχοντα κέρδη εἰς 2,290 γραμμάτια ἀξίας δραχ. 200,000. Διὰ τὴν κλήρωσιν τῆς 28 Φεβρουαρίου 1910 ἐξεδόθησαν ὑπ' αὔξοντα ἀριθμ. 1 25,000 ΑΚΕΡΑΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ παρέχοντα συμμετοχὴν εἰς ἀκέραιον τὸ κέρδος τιμώμενα ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΔΡΑΧΜΩΝ καὶ ὑπ' αὔξοντα 25,001, 100,000. ΤΕΤΑΡΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΥ τιμώμενα ΜΙΑΣ ΔΡΑΧΜΗΣ καὶ παρέχοντα συμμετοχὴν εἰς τὸ τέταρτον τοῦ κέρδους.

Κέρδη ἑκάστης κληρώσεως	**1**	ἐξ	**80,000**	**80,000**
	1	ἐξ	**20,000**	**20,002**
	2	ἀπὸ	**2,500**	**5,000**
	6	ἀπὸ	**1,000**	**6,000**
	15	ἀπὸ	**400**	**6,000**
	25	ἀπὸ	**200**	**5,000**
	1950	ἀπὸ	**40**	**78,000**
	2000			**200,000**

Ἡ πρώτη κλήρωσις γενήσεται τῇ 28 Φεβρουαρίου (13 Μαρτίου), 1919, ἡ δευτέρα τῇ 25 Ἀπριλίου (3 Μαΐου) 1910, ἡ τρίτη τῇ 27 Ἰουνίου (10 Ἰουλίου) 1910, ἡ τετάρτη τῇ 31 8)βρίου 1910 καὶ ἡ πέμπτη τῇ 31 Δ)βρίου 1910 (31 Ἰανουαρίου 1911).

Διὰ πᾶσαν πληροφορίαν ἢ ζήτησιν γραμματίων ἀπευθυντέον εἰς τὸ ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΛΑΧΕΙΟΥ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ, Ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν, εἰς Ἀθήνας.

Ὁ διευθύνων τμηματάρχης
Γ. ΚΟΦΙΝΑΣ

Π. Σ. ΔΕΛΤΑ

ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

—ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ *(μὲ εἰκόνες τοῦ κ. Ν. Λύτρα).*

—Η ΚΑΡΔΙΑ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΑΣ *(μὲ εἰκόνες τῆς Κας Σοφίας Λασκαρίδη).*

Τυπώθηκε στὴ Λόντρα, σὲ διαλεχτὸ χαρτὶ καὶ εἶναι καλλιτεχνικὰ δεμένο.

Πουλιέται στὸ βιβλιοπωλεῖο τῆς «Ἑστίας» δρ. 3,50.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐντοκοι καταθέσεις

Καταθέσεις εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια

Τροποποιηθείσης τῆς κλίμακος τῶν τόκων τῶν εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια νέων ἐντόκων καταθέσεων ἐν ὄψει ἢ ἐπὶ προθεσμια. δηλοποιεῖται, ὅτι ἀπὸ 15 Ἀπριλίου 1909 ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος δέχεται παρά τε τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι καὶ τοῖς Ὑποκαταστήμασιν αὐτῆς καταθέσεις εἰς τραπεζικὰ γραμάτια ἀποδοτέας ἐν ὄψει ἢ ἐν ὡρισμένῃ προθεσμίᾳ ἐπὶ τόκῳ.

1 1)2 τοῖς 0)0 κατ' ἔτος διὰ τὰς ἐν ὄψει ἀποδοτέας καταθέσεις μέχρι ποσοῦ δρ. 10.000, πέραν δὲ τοῦ ποσοῦ τούτου τοῦ τόκου ὁριζομένου εἰς 1 τοῖς 0)0 κατ' ἔτος μέχρι 50,000 δραχμῶν· πέραν δὲ τοῦ ποσοῦ τούτου εἰς 1)2 τοῖς 0)0· Αἱ καταθέσις αὗται γίνονται δεκταὶ καὶ εἰς ἀνοικτὸν λογαριασμὸν παραδιδομένου τῷ καταθέτῃ βιβλιαρίου λογαριασμοῦ καὶ βιβλιαρίου ἐπιταγῶν.

2 ταῖς 0)0 κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις ἀποδοτέας μετὰ ἓξ μῆνας τουλάχιστον.

2 1)2 τοῖς 0)0 κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ ἓν ἔτος τουλάχιστον.

3 τοῖς 0)0 κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ δύο ἔτη τουλάχιστον.

3 1 2 τοῖς 0)0 κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ τέσσαρα ἔτη τουλάχιστον.

4 τοῖς 0)0 κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τῆς ἀποδοτέας μετὰ πέντε ἔτη τουλάχιστον ὡς καὶ διὰ τὰς πέρα τῶν πέντε ἐτῶν ἢ τὰς διαρκεῖς.

Καταθέσεις εἰς χρυσὸν

Δέχεται ἔτι ἐντόκους καταθέσεις εἰς χρυσόν, ἤτοι εἰς φράγκα καὶ λίρας Ἀγγλίας, ἀποδοτέαι ἐν ὡρισμένῃ προθεσμίᾳ ἢ διαρκεῖς ἐπὶ τόκῳ.

1 1)2 τοῖς 0)0 κατ' ἔτος διὰ καταθέσεις							6	μηνῶν	τουλάχ.
2 0)0	»	»	»	»	»	»	1	ἔτους	»
2 1)2	»	»	»	»	»	»	2	ἐτῶν	»
3 0)0	»	»	»	»	»	»	4	»	»
4 0)0	»	»	»	»	»	»	5	»	»

Αἱ ὁμολογίαι τῶν ἐντόκων καταθέσεων ἐκδίδονται κατ' ἐκλογὴν τοῦ καταθέτου ὀνομαστικαὶ ἢ ἀνώνυμοι.

Τὸ κεφάλαιον καὶ οἱ τόκοι ὁμολογιῶν πληρώνωνται παρὰ τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι καὶ τῇ αἰτήσει τοῦ καταθέτου ἐν τοῖς Ὑποκαταστήμασι τῆς Τραπέζης εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα εἰς ὃ ἐγένετο ἡ κατάθεσις.